

PRÁVNICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY
KATEDRA SPRÁVNÍHO PRÁVA A SPRÁVNÍ VĚDY

**ORGANIZACE VEŘEJNÉ SPRÁVY V ČÍNSKÉ
LIDOVÉ REPUBLICE**

**ORGANIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION
IN THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:
JUDr. Jakub Handrlica Ph.D, LL.M

Autorka:
Bc. Pavla Vacková

PODĚKOVÁNÍ

Velice děkuji panu JUDr. Jakubu Handrlicovi, LL.M., Ph.D. za odborné vedení a cenné připomínky v průběhu psaní této práce a také bych tímto chtěla vyjádřit svou vděčnost za to, že svým doporučením podpořil mou žádost o studijní pobyt LLP Erasmus, díky kterému jsme se dostala k odborné literatuře, bez níž by tato práce nemohla vzniknout. V neposlední řadě musím poděkovat i komisi zahraničního oddělení PFUK, která mě v roce 2013 doporučila na studijní pobyt na Ludwig-Maximilians Universität v Mnichově.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 24. března 2014

Pavla Vacková

OBSAH

Anotace.....	6
1. Úvod: Poznámky k metodologii, charakteristika pramenů a literatury.....	7
1.1 Poznámky k metodologii.....	7
1.2 Charakteristika pramenů a základní použité literatury.....	9
2. Geografie, územní členění, obyvatelstvo Číny.....	12
3. Právní a politický systém Číny.....	15
3.1 Specifika ovlivňující charakter čínské právní kultury.....	15
3.1.2 Příklad specifického produktu čínské právní kultury: Úřad pro stížnosti	18
3.2 Moderní čínské právo – historický úvod.....	20
3.3 Právní a politický systém ČLR.....	23
3.4 Orgány státní moci.....	24
3.4.1 Všečínské shromáždění lidových zástupců (VSLZ).....	25
3.4.1.1 Stálý výbor Všečínského shromáždění lidových zástupců.....	26
3.4.2 Prezident.....	27
3.4.3 Státní rada.....	29
3.4.4 Ústřední vojenská komise (ÚVK).....	29
3.4.5 Místní vlády a shromáždění lidových zástupců.....	30
3.4.6 Samosprávné orgány autonomních oblastí.....	31
3.4.7 Lidové soudy.....	32
3.4.8 Lidové prokuratury.....	34
3.5 Hierarchie normativních právních aktů.....	35
3.6 Komunistická strana Číny (KS Číny).....	40
4. Organizace veřejné správy.....	42
4.1 Vykonavatelé veřejné správy.....	44
4.1.1 Státní správní orgány.....	45
4.1.2 Druhy státních správních orgánů.....	46
4.1.3 Jiní vykonavatelé veřejné správy.....	48
4.1.3.1 Zákonem zmocnění vykonavatelé veřejné správy.....	48
4.1.3.2 Správním orgánem pověření vykonavatelé veřejné správy.....	51
4.2 Státní rada.....	52
4.2.1 Státní poradci.....	53

4.2.2 Úřad vlády.....	53
4.2.3 Ministerstva a jiné orgány na úrovni ministerstev.....	53
4.3 Ústřední správní orgány pod Státní radou nebo ministerstvy.....	55
4.3.1 Agentury přímo pod Státní radou (vládní agentury).....	55
4.3.4 Kanceláře Státní rady.....	57
4.3.5 Úřady zřizované ministerstvy a jinými orgány na úrovni ministerstev.....	57
4.3.6 Koordinační orgány Státní rady.....	59
4.3.7 Rozpočtové organizace pod Státní radou.....	59
4.4 Organizace územní správy.....	61
4.4.1 Národnostní samospráva.....	62
4.5 Zvláštní administrativní oblasti.....	65
4.5.1 Hongkong.....	66
4.5.2 Macao.....	69
5. Závěr.....	70
6. Summary.....	72
7. Seznam schémat.....	73
8. Seznam použitých zkratk.....	74
9. Seznam jmen čínských funkcionářů doplněných o českou transkripci.....	75
10. Seznam použitých pramenů a literatury.....	76
10.1 Prameny.....	76
10.2 Literatura a jiné zdroje.....	78

ANOTACE

Čína se v průběhu posledních dvou dekad dvacátého století a počátkem jedenadvacátého století stala světovou velmocí a jedním z nejdůležitějších hráčů na poli mezinárodního dění a světového obchodu, což sebou nese i větší zájem o její pochopení. Přesto zůstává pro mnohé z nás zemí exotickou a povědomí o čínské kultuře, historii nebo právu je nadále na relativně nízké úrovni. Doufám, že má diplomová práce se bude moci řadit k jedněm z těch, které přispívají ke zvýšení povědomí o její právní kultuře.

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila organizaci veřejné správy v Čínské lidové republice. Cílem tohoto textu je odpovědět na otázku, jak vlastně vypadá veřejná správa v Číně. Za úvodní částí, která pojednává metodologii psaní této práce a charakterizuje základní použitou literaturu, zpracovávám vzhled do tematiky stručným představením geografie Číny, jejího obyvatelstva a územního členění. Část třetí se nejprve zabývá vysvětlením specifík čínské právní kultury a nastíněním dějinného rámce 20. století a uvedením k právnímu a politickému systému Čínské lidové republiky, což pokládám za nezbytné, vzhledem k tomu, jak nejen geograficky, ale především kulturně je Čína vzdálená České republice. Myslím, že by práce bez těchto kapitol postrádala smysl, neboť organizaci veřejné správy té které země je vždy nutno zasadit do kontextu, tzn. konkrétního právního a politického uspořádání dané země, resp. i její právní kultury. Dále přibližuji strukturu státu, zmiňuji roli Komunistické strany Číny a provádím klasifikaci právních norem.

Kapitola čtvrtá nejprve krátce přibližuje teoretické základy organizace veřejné správy v ČLR. Dále se podrobně věnuji organizaci veřejné správy v Čínské lidové republice. Nejprve podávám charakteristiku ústředních správních orgánů a podávám jejich výčet. Poté se věnuji územní správě ČLR. Závěrem této kapitoly se věnuji zvláštním administrativním oblastem, které se celému výše popsanému systému veřejné správy svým zvláštním postavením vymykají.

Rozsah diplomové práce mi při takto široce definovaném tématu bohužel nedovoluje podrobnější reflexi čínské správní teorie veřejné správy a analýzu, toto ale není cílem mého textu, byť se nepochybně jedná o zajímavou oblast, bylo by však nezbytné provést výzkum přímo v Číně, kde je lépe dostupná čínská sekundární literatura a primární prameny. Toto vnímám jako hlavní problém mé práce.

1. ÚVOD: POZNÁMKY K METODOLOGII, CHARAKTERISTIKA PRAMENŮ A LITERATURY

1.1 POZNÁMKY K METODOLOGII

Má diplomová práce o organizaci veřejné správy v Čínské lidové republice je – pokud je mi známo - první rozsáhlejší prací na toto téma v češtině. Vycházela jsem ze sekundární, převážně zahraniční literatury. Primárními zdroji byly především právní normy Čínské lidové republiky a některé právně-politické dokumenty, se kterými jsem se snažila pracovat v originálním znění. Tato práce je spíše popisného rázu, není pojata jako teoretická studie.

V čínském jazyce se k číslování jednotlivých odstavců v zákonných normách používá čínské slovo *tiao* (条 *tiao*). Toto jsem se rozhodla překládat do češtiny dvěma odlišnými termíny tak, aby to bylo bližší českému čtenáři, který je z české legislativy zvyklý ústavu dělit na „články, čl.“ a jiné zákonné normy na „paragrafy, §“. Proto jsem v případě Ústavy ČLR a základních zákonů o zvláštních administrativních oblastech „*tiao* 条“ překládala jako „článek, čl.“ a v případě všech dalších zákonných norem jako „paragraf, §“.

Zákonné normy v této práci jsou citovány ve znění účinném k 1. 3. 2014, k případným změnám v čínské legislativě, které by nabyly účinnost nebo vstoupily v platnost po tomto datu, přihlížet nemohu.

Při překládání čínských termínů a výrazů jsem se snažila držet již používaných výrazů tak, jak se vyskytují v odborné literatuře. Překlady částí zákonných ustanovení, které cituji v této práci, jsou mé vlastní, někdy i s přihlédnutím k dřívějším překladům do českého, anglického nebo německého jazyka (pokud jsou tyto k dispozici nebo pokud jsem je dohledala).

Pro zápis čínských pojmů používám zjednodušené znaky; práce pojednává o Čínské lidové republice, která tuto formu abecedy oficiálně používá, s výjimkou kapitol 4.5.1 Hongkong a 4.5.2 Macao, kde se nadále tradiční varianta oficiálně používá, a proto zde užívám i variantu s tradičními znaky, která následuje za lomítkem.

V celé práci používám k přepisu čínských názvů a jmen do latinky systém *pinyin* (拼音), s výjimkou některých již zavedených názvů míst nebo osob (např. Peking, Mao Ce-tung) – v tomto případě vždy následuje v závorce čínský termín ve znacích a přepis v pinyinu. Přestože česká transkripce je co do výslovnosti bližší fonetickému přepisu čínštiny a pro přiblížení správné výslovnosti čínských pojmů nesinologické obci by se tak zdála praktičtější, rozhodla jsem se ve své práci použít transkripční systém *pinyin* (拼音) především z toho důvodu, že jeho použití umožní čtenářům snadnější dohledání, případně ověření, zmiňovaných pojmů i v cizojazyčných publikacích. Pinyin je ostatně v současných vědeckých pracích upřednostňován před národními transkripcemi. Pro úplnost jsem u jmen v přehledové tabulce jmen doplnila i českou transkripci, u termínů, kde používám český ekvivalent, toto není třeba, jelikož o nich lze referovat použitím českého převodu.

Ačkoliv svou diplomovou práci píši v češtině, pojednává o čínském právu a proto jsem se rozhodla důležité termíny a pojmy uvádět i v čínském jazyce. Posouzení, který termín uvést i čínštině a který už ne, nebylo jednoduché a srovnávala jsem svůj text s četností termínů uvedených i v originále s jinými autory. Uvedení v čínském jazyce je vždy za českým překladem v závorce, nejprve uvádím znaky a poté následuje kurzívou přepis v pinyinu. Znaky a transkripce v pinyinu následují jen v případě prvního výskytu daného termínu nebo jména. Pokud jde o méně známá jména (např. Zhang Dejiang) nebo o jména, která se v českých médiích vyskytují alternativně, používám v práci rovnou pinyin, v závorce pak následují jen znaky. Jména osob s čínským jménem uvádím tak, jak je v Číně běžné, tedy v pořadí 1. příjmení a 2. vlastní jméno; jména osob s jiným než čínským jménem uvádím v pořadí opačném, samozřejmě s výjimkou bibliografických citací.

Bibliografické odkazy a dokumenty cituji dle citační normy ČSN ISO 690 (01 0197) platné od 1. dubna 2011.

1.2 CHARAKTERISTIKA PRAMENŮ A ZÁKLADNÍ POUŽITÉ LITERATURY

Primární zdroje, tedy zákony a právně politické dokumenty, se kterými jsem pracovala, jsou snadno dostupné na internetu (ke stažení např. přímo na čínské vládním webu, internetových stránkách jednotlivých ministerstev, atd.); často jsou dostupné i neautorizované překlady především do anglického jazyka.

Kritériem výběru sekundární literatury je její relevance a také dostupnost. Pominu-li nevydané kvalifikační práce a občasně články, ucelených publikací věnovaných současnému čínskému právu v českém jazyce je žalostně málo. Problematice čínského práva se v České republice soustavně věnuje prof. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc. (o jeho publikacích blíže pojednám na dalších místech této práce). Z českých autorů o soudobém čínskému právu píše např. i Pavel Hungr v publikaci *Srovnávací právo: právní kultury*¹ nebo Rudolf Fürst v knize *Čína ve XX. století, díl 3.*² Bohužel, v České republice není možné sehnat dostatek relevantní sekundární literatury v západních jazycích, natož v čínštině, proto jsem musela využít i fondy Státní bavorské knihovny v Mnichově.

Nejdůležitější sekundární literaturou mi byly následující publikace: *Einführung in das Recht Chinas* od profesorky Bu Yuanshi,³ *Das politische System der Volksrepublik China* od Sebastiana Heilmanna⁴ a *Einführung in die chinesische Rechtskultur* od Roberta Heusera.⁵

¹HUNGR, Pavel. *Srovnávací právo: právní kultury*. Ostrava: Key Publishing, 2008. ISBN 9788097071571

²FÜRST, Rudolf. *Čína ve XX. století, díl 3.: Období 1989 – 2005*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. ISBN 8024412861

³BU, Yuanshi. *Einführung in das Recht Chinas*. München: C. H. Beck, 2009. ISBN 9783406580994

⁴HEILMANN, Sebastian. *Das politische System der Volksrepublik China*. 2. aktualisierte Auflage. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2006. ISBN 3531335723

⁵HEUSER, Robert. *Einführung in die chinesische Rechtskultur*. Unveränderter Nachdruck. Hamburg: Inst. für Asienkunde, 1999 [2000]. ISBN 3889102298

Einführung in das Recht Chinas je učebnicovým textem určeným především nečínským studentům právnických fakult. První část publikace je obecným uvedením do právního systému Číny a jejího politického uspořádání, druhá část se pak zaměřuje na čínské obchodní právo. Pro mou práci byla přínosná především první část této publikace, která mi poskytla úvodní vhled do problematiky čínského práva a mnoho cenných odkazů na další zdroje. Bu velmi srozumitelně vysvětluje základy čínského práva a zprostředkovává vhled do čínské právní kultury na častých srovnáních s německou právní kulturou, což pro mě bylo obzvláště přínosné. Autorka dále poskytuje vodítka, čeho si všimnout při čtení samotných norem a upozorňuje na specifika čínského práva.

Das politische System der Volksrepublik China od Sebastiana Heilmanna je briskním rozbozem politického systému země, její správy a jejich nejdůležitějších institucí. V úvodu autor neopomíná přiblížení historického a kulturního kontextu. Na publikaci jsem velice ocenila především podrobný rozbor ryze čínských institutů a kulturních specifik, který mi byl nejen cenným zdrojem informací, ale i inspirací pro vlastní způsob psaní a osvětlování pojmů.

Dá se říct, že publikace *Einführung in die chinesische Rechtskultur* od Roberta Heusera je nejen v německo-jazyčném prostředí jednou ze základních a pro studium čínského práva nezbytných knih, což dokládá i četnost jejích citací. Na tuto publikaci se velmi často odvolávali i autoři mnou dvou výše zmíněných studií. Heuserův výklad začíná vysvětlením kulturně-historického kontextu čínského práva, provádí velmi precizní rozbor čínského politického a právního systému a poskytuje čtenáři základní vhled do současného čínského práva. Jedinou nevýhodou této publikace je poněkud dřívější datum jejího vydání, které jí ubírá na aktuálnosti.

Nepostradatelnou pomůckou v průběhu psaní této práce mi byla i diplomová práce prof. Tomáška *Čínská právní terminologie a problémy jejího překladu* z roku 1989.⁶ Nepojednává sice primárně o čínském právu, ale vzhledem k tomu, že jsem se neustále potýkala s problematikou převodu čínských termínů do češtiny, byla mi cenným návodem a zdrojem. Její příloha dokonce obsahuje slovníček právní terminologie, což jsem vzhledem k neexistenci česko-čínského právního slovníku

⁶TOMÁŠEK, Michal. *Čínská právní terminologie a problémy jejího překladu*. Praha 1989. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. Katedra věd o zemích Asie a Afriky. Vedoucí diplomové práce Jaromír Vochala.

velmi ocenila. Tomášek shrnuje obecné zásady odborného překladu do tří postulátů, které aplikuje na překlad právní:

- nepřekládat, nýbrž vyhledat odpovídající termín na úrovni cílového jazyka
- vytvořit nový termín jen tam, kde není odpovídající termín v cílovém jazyce
- při překládání víceslovných termínů dbát na rozdílnost terminologických soustav.⁷

⁷TOMÁŠEK, Michal, ref. 6, s. 29

2. GEOGRAFIE, ÚZEMNÍ ČLENĚNÍ, OBYVATELSTVO ČÍNY⁸

Jedinečné přírodní podmínky, historické dědictví, enormní počet obyvatel a jejich kulturní a národnostní různorodost s sebou samozřejmě nesou i specifické požadavky na organizaci veřejné správy, proto považují za nutné v následujících několika málo odstavcích ve stručnosti pojednat geografii, územní členění a obyvatelstvo Číny.

Čínská lidová republika (中华人民共和国 *Zhonghua renmin gongheguo*) se s rozlohou 9.512.400 km² (tento údaj nezahrnuje i rozlohu Taiwanu, tedy plochu 35.000 km²) řadí na čtvrté místo co do rozlohy ze všech zemí světa. Její území se člení se na 22 provincií (Hebei, Shanxi, Liaoning, Jilin, Heilongjiang, Shaanxi, Gansu, Qinghai, Shandong, Jiangsu, Zhejiang, Anhui, Jiangxi, Fujian, Henan, Hubei, Hunan, Guangdong, Sichuan, Guizhou, Yunnan, Hainan)⁹, 5 autonomních oblastí (Vnitřní Mongolsko, Ningxia, Xinjiang, Guangxi, Tibet), čtyři municipality¹⁰ (Beijing, Shanghai, Tianjin, Chongqing) a dvě zvláštní administrativní oblasti (Hongkong, Macao), které mají *de facto* vlastní ústavu, vládu i právní systém; v otázkách obrany a zahraniční politiky však podléhají ústřední vládě. Hlavním městem je Peking (北京 *Beijing*).

ČLR se nachází ve východní a střední části Asie na pobřeží Tichého oceánu. Od severu k jihu se rozkládá mezi 53° 57' a 18° 9' stupněm severní šířky a od západu na východ mezi 71° a 135° 4' východní délky a disponuje značně rozmanitým podnebím od tropického jihu po pouštní klima na severu.

⁸ Údaje v této kapitole jsou převzaty z encyklopedie *Moderní Čína: komplexní průvodce novým světovým ekonomickým gigantom*. Přeložila Nad'a Funioková. Brno: Jota, 2009. ISBN 9788072176816, s. 1-32.

⁹ Nepočítaje Taiwan (台湾 *Taiwan*), resp. Čínskou republiku (中华民国 *Zhonghua minguo*), přestože je ČLR oficiálně považován na poslední dosud neosvobozenou provincii a z toho důvodu je možné se setkat především v pramenech z ČLR s počtem 23 provincií, což je i oficiální údaj uváděný ČLR, přestože faktickou kontrolu nad územím Taiwanu nemá.

¹⁰ Do češtiny je tento pojem překládán i alterujícími výrazy „města pod ústřední správou“ nebo „samosprávná města“; nejednotné je i pojmosloví v angličtině a němčině.

Podle údajů Světové banky byl v roce 2011 počet obyvatel ČLR 1.344.130.000, zatímco v roce 1953 se počet obyvatel Číny pohyboval okolo půl miliardy, konkrétně 570.000.000. Jeho rozložení je přitom značně nehomogenní: Zatímco nejrřeději osídlené oblasti Číny – Tibet, Vnitřní Mongolsko a Xinjiang - zaujímají rozlohou celých 40% území ČLR a přitom v nich žije pouze 3,2% z celkového počtu obyvatel. Hustota osídlení narůstá směrem od západních oblastí, kde se pohybuje okolo 1-10 obyvatel/km² až po nejhustěji osídlené oblasti východního pobřeží a povodí řeky Jang-c`ťiang (长江 *Changjiang*), kde hustota osídlení dosahuje i 2000 obyvatel/km². 91,51% obyvatel tvoří příslušníci etnika Chan (汉 *Han*), nechanská etnika jsou čínskými národnostními menšinami. V ČLR je oficiálně uznáno 55 národnostních menšin (např. Mongolové s necelými 6 000 000 příslušníků) a jejich podíl na celkové počtu obyvatel Číny byl v roce 2010 tvořen 8, 49%.

Schéma 2.1 Čínské územně-správní celky prvního stupně

AUTONOMNÍ OBLASTI 自治区	
Guangxi	广西
Ningxia	宁夏
Tibet (<i>Xizang</i>)	西藏
Vnitřní Mongolsko (<i>Nei Menggu</i>)	内蒙古
Xinjiang	新疆
ZVLÁŠTNÍ ADMINISTRATIVNÍ OBLASTI 特别行政区	
Macao (<i>Aomen</i>)	澳门 / 澳門
Hongkong (<i>Xiang Gang</i>)	香港 / 香港
MUNICIPALITY 直辖市	
Bejing	北京
Chongqing	重庆
Shanghai	上海
Tianjin	天津
PROVINCIE 省	
Anhui	安徽

Fujian	福建
Gansu	甘肃
Guangdong	广东
Guizhou	贵州
Hainan	海南
Hebei	河北
Heilongjiang	黑龙江
Henan	河南
Hubei	湖北
Hunan	湖南
Jiangsu	江苏
Jiangxi	江西
Jilin	吉林
Liaoning	辽宁
Qinghai	青海
Shaanxi (<i>Shanxi</i>)	陕西
Shandong	山东
Shanxi	山西
Sichuan	四川
Yunnan	云南
Zhejiang	浙江
(TAIWAN)	台湾／臺灣)

3. PRÁVNÍ A POLITICKÝ SYSTÉM ČÍNY

3.1 SPECIFIKA OVLIVŇUJÍCÍ CHARAKTER ČÍNSKÉ PRÁVNÍ A POLITICKÉ KULTURY

“Všechny kultury jsou dobré, když jste jejich součástí. Umožňuje vám to přežít a v rámci kultury se adaptovat. Jakmile se ale dostanete mimo hranice své kultury, je to problém. Máte předsudky a zažitá stereotypy, a to je živná půda pro konflikty. Jde o špatné chápání projevů chování.”¹¹

Každý právní řád vychází z kulturních tradic společenství, které jej konstituují a zároveň se stává jeho neodmyslitelnou součástí, hovoříme proto o právní kultuře dané země. Pod pojem „právní kultura“ je v literatuře zahrnováno právní myšlení, právní nauka, právní normy, instituce a právní principy dané země. V této kapitole shrnuji v odborné literatuře nejčastěji diskutovaná specifika, která jsou zásadní pro pochopení čínského právního myšlení a jejichž znalost přispívá i k pochopení moderních právních norem.

Základní filozofické proudy významné pro čínské právní myšlení (a nejen pro něj) se v Číně ustavily v období válčících států (战国 *zhanguo*)¹², které dějiny čínského myšlení označují i jako “období sta škol.” Do dějin čínského právního myšlení se nerasmazatelně zapsaly především dva filozofické směry, a to sice konfuciánství (儒家 *rujia*) a legismus (法家 *fajia*).

Konfuciánství klade důraz na hierarchické uspořádání společnosti, sebevzdělání a navrácení starých pořádků, kdy lidé žili v harmonii (和 *he*) a vládli jim svrchovaně moudří mužové (圣人 *shengren*).¹³ Nutnost psaného práva nebo soudních

¹¹ GUŠIN, Vadim. Interview. In: Interview 24. TV, ČT 24, 13. června 2012, 18:30

¹² 6 – 3. století pnl.

¹³ CHAN, Fej. Chan-fej-c'. Přeložil, okomentoval a napsal úvodní stati Lukáš ZÁDRAPA. Sv. 1. 1. Vyd. Praha: Academia, 2011. ISBN 9788020019837, s. 39

sporů chápe jako morální selhání, které ruší společenskou harmonii.¹⁴ Ústředním pojmem jsou obřady (礼 *li*), které jsou projevem lidskosti (仁 *ren*) a smyslu pro společenskou náležitost (义 *yi*).¹⁵ Konfucianství se v průběhu dějin stalo jakousi „státní filosofií“ a znalost konfucianských spisů byla nezbytným předpokladem pro složení úřednických zkoušek - jedná se tedy o koncepty, které jsou v čínské kultuře hluboce zakořeněny.¹⁶

V protikladu k idealizujícímu a historizujícímu konfucianství stojí „praktičtější“ legismus, který klade důraz na zákon (法 *fa*) a to na zákon psaný. Právo je chápáno jako nástroj, pomocí něhož panovník, který jediný stojí nad zákonem, ovládá své poddané a ti jsou si před zákonem (se kterým má být lid obeznámen) rovni. „Tam, kde působí zákony, chytrý se z nich nevymluví a odvážný se neodváží vzdorovat. Trestání chyb se nevyhýbá ani vysokým ministrům ... Jsou-li tresty těžké, nikdo si nedovolí shlížet z postavení váženého spatra na nízké.“¹⁷ Jedním z ústředních pojmů je obecný prospěch (公利 *gongli*), který je účelem vlády práva. Myslí se tím však to, co je dobré pro stát, resp. panovníka a je dáván do protikladu k soukromému prospěchu (私利 *sili*).

Profesor Heuser spor konfucianismu a legismu popisuje jako spor vlády /dobrého/ muže (人治 *renzhi*) a vlády zákona (法治 *fazhi*), kdy zákon je chápán pouze jako nástroj k ovládnutí lidí a nepřiznává jedincům žádná práva, jen povinnosti. Legismus i konfucianství však mají něco společného, a sice přemrštěný důraz na povinnosti každého a důraz na společnost. Není divu, že v císařské Číně se rozvinula i

¹⁴ MÜHLEMANN, Guido. China's Multiple Legal Traditions: An Overview. In: MÜHLEMANN, Guido a TOMÁŠEK, Michal. *Interpretation of Law in China – Roots and Perspectives*. Praha: Karolinum Press, 2011, s. 43 – 80. ISBN 9788024619606, s. 51

¹⁵ CHAN, Fej, ref. 13, s. 39

¹⁶ K tomu, jak bytostně vlastní byla konfucianská tradiční odtažitost k právním sporům čínské právní kultuře, více k tématu v MÜHLEMANN, Guido, ref. 14, s. 51 – 52: „... the practice of of Qing law differed sharply from the official – Confucian – inspired - representation, which can be characterised as following: First of all, officially, there should be few civil lawsuits and if there are any, they should have to deal with „minor matters.“ Secondly, the good people (良民 *liangmin*) would not get involved in civil lawsuits, they would handle it in the way of a „father and mother official“ (父母官 *fumuguan*) ...“

¹⁷ CHAN, Fej, ref. 13, s. 138

v západní literatuře později tolik obdivovaná byrokratická soustava, která umožnila správu rozsáhlého území a jejíž součástí bylo i soudnictví, ovšem správní právo jako nástroj ochrany práv jednotlivce před státní zvrůlí neexistovalo.

Dalším typickým rysem čínského filozofického myšlení je schopnost syntézy, a to i zdánlivě protikladných učení. V následujících obdobích se sice konfucianství stává státní doktrínou, dochází však k průniku obou těchto myšlenkových směrů. Obřady se stávají pramenem práva a dochází k jeho humanizaci. Úředníci mají při řešení sporů brát do úvahy i lidské city (人情 *renqing*).

Moderní čínská politická filozofie vychází ze syntézy marxismu-leninismu, který není třeba blíže představovat, a myšlenek Mao Ce-tunga (毛泽东思想 *Mao Zedong sixiang*), zkráceně nazývaný v západní literatuře také jako sino-marxismus. Maovou hlavní modifikací je teorie o hlavním rozporu (主要矛盾 *zhuyao maodun*), podle které existoval v každé historické epoše jeden hlavní úkol, který bylo nutné vyřešit. V době japonské okupace bylo nejdůležitější vyhnat japonského agresora, po roce 1945 se hlavním cílem stal boj proti Guomindangu (国民党), když se podařilo lidové osvobozené armádě vyhnat Čankajška (蒋中正 *Jiang Zhongzheng* nebo 蒋介石 *Jiang Jieshi*) na Taiwan, byl hlavním cílem zase boj proletariátu proti buržoasii. Po Maově smrti však přibyly další filozoficko - politické postuláty. Komunistická strana pod vlivem Deng Xiaopinga vyhlásila boj proti zaostalosti za hlavní úkol (protiklad zaostalosti a modernizace), který trvá do dnes. Významnou teorií je Jiang Zeminova (江泽民) teorie tří reprezentantů (三个代表 *sange daibiao*), která klade důraz na to, aby program KS Číny vždy podporoval vyspělé výrobní síly (tzn. ekonomický rozvoj), vyspělou čínskou kulturu a základní zájmy čínského lidu. Hu Jintaoův (胡锦涛) koncept vědeckého rozvoje (科学发展观 *kexue fazhan guan*) pod heslem harmonické společnosti (和谐社会 *hexie shehui*) požaduje, aby budoucí rozvoj Číny bral více v potaz sociální otázky a ochranu životního prostředí a nehleděl jen na ekonomický rozvoj.

3.1.2 PŘÍKLAD SPECIFICKÉHO PRODUKTU ČÍNSKÉ PRÁVNÍ KULTURY: ÚŘAD PRO STÍŽNOSTI

Ústava ČLR zakotvuje právo každého občana na kritiku a jiná podání týkající se jakéhokoliv státního úřadu nebo úředníka.¹⁸ Za účelem naplnění tohoto práva byly zřízeny specializované úřady pro stížnosti, kde je možné domáhat se svých práv i neformální cestou. Jedná se o nástroj vycházející z tradiční čínské kultury, kdy ochrana práv jednotlivce při uplatňování úřední moci neexistovala a často jedinou možností, jak upozornit na úřední zvlůli, bylo vypravit se k nadřízenému úřadu (a to až do hlavního města) a za doprovodu bubnu svoji žádost doslova vykřičet. To souvisí s tradičním čínským přesvědčením, že zkorumpovaní jsou jen místní úředníci, zatímco panovník ne, a proto je možné se u nadřízených úřadů (mají blíže k panovníkovi) domoci spravedlnosti.¹⁹

Na základě nařízení vlády o stížnostech (信访条例 *xinfang tiaoli*)²⁰ byly zřízeny úřady pro stížnosti. Každá - centrální i místní - vláda má povinnost zřídit takové úřady.²¹ Možnost podat neformální cestou stížnost má umožnit přímý kontakt vlády a mas (tj. bez formálních byrokratických omezení) a ochranu práv a zájmů stěžovatele. Centrálním úřadem je Státní úřad pro stížnosti (国家信访局 *Guojia xinfang ju*) se sídlem v Pekingu. Ve vztahu k úřadům pro stížnosti na lokální úrovni je nadřízeným úřadem. Úřady pro stížnosti jsou povinny do patnácti dní od obdržení podání stěžovatele buď poučit a odkázat na příslušné orgány (např. na věcně příslušný úřad nebo na policii) nebo, pokud jde o věc v pravomoci jiných správních úřadů, na

¹⁸ Ústava, čl. 41

¹⁹ ZOU, Keyuan. The Right to Petition in China: New Developments and Prospects. *EAI Background Brief No. 285* [online]. East Asian Institute. May 10, 2006. [cit. 2011-8-26]. Dostupné z: <http://www.eai.nus.edu.sg/BB285.pdf>, s. 2, 3

²⁰ Doslovný překlad termínů 信 *xin* - dopis, psát dopis a 访 *fang* - navštívit, 信访 *xinfang* znamená „stěžovat si formou dopisu nebo návštěvy“. Rozhodla jsem se pro sice ne zcela přesný, ale právně a významově odpovídající termín „stížnosti“; do anglického jazyka je 信访 *xinfang* překládán jako „letters and calls.“

²¹ *Xinfang tiaoli* 信访条例 [Nařízení vlády o stížnostech] ze dne 1. května 2005. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка nařízení vlády. Dostupné z: http://www.gjxfj.gov.cn/xffg/2009-11/24/c_1395091.htm, § 6

nižší než těch na celostátní úrovni, mohou sami postupovat jako příslušný odvolací správní orgán. Oprávněn k podání stížnosti je každý občan a právnická osoba nebo jiná organizace. Jelikož se jedná o neformální nástroj, je možné stížnost (信访 *xinfang*) podat osobně navštívením úřadu (*de facto* ústně do protokolu), emailem, faxem, písemně, telefonicky a jiným podobným způsobem.

Přestože tento institut může připomínat institut ombudsmana – veřejného ochránce práv, tak jak jej známe z naší právní kultury - zásadně se od něj liší především tím, že tyto úřady nejsou nezávislé a nestranné,²² (tzn. jsou pevně zakotvené v systému státní správy a ne oddělené jako např. ombudsman). Jak profesor Zou výstižně podotýká, jsou tyto úřady produktem čínské tradiční kultury a konceptu „vlády /dobrého/ muže (人治 *renzhi*).“²³

²² ZOU, Keyuan, ref. 19, s. 8

²³ ZOU, Keyuan, ref. 19, s. 3; o konceptu 人治 *renzhi* jsem pojednala v kapitole 3.1

3.2 MODERNÍ ČÍNSKÉ PRÁVO – HISTORICKÝ ÚVOD

Zcela nová kapitola dějin se v Číně otevírá v roce 1912, kdy se po téměř třech stoletích vlády zhroutil dynastie Qing (清 *Qing*), která této zemi vládla od roku 1644. Nový stát s republikánským zřízením sice vznikl k 1. lednu 1912, avšak v oblasti práva se mnoho nezměnilo - recepční normou byly přežaty qingské zákony. Mladou republikou zprvu zmítaly boje o moc a tak se nová kapitola dějin čínského práva otevírá až později, zejména po roce 1927, kdy Kuomintang (国民党 *guomindang*) v čele s Čankajškem (蒋介石 *Jiang Jieshi*) konsolidoval moc v zemi. V období po roce 1927 tak dochází k recepci práva z jiných právních systémů (zdroji inspirace jsou především Japonsko a Německo), přestože se v praxi nadále prosazují obyčeje a soudní precedenty. Po vzniku Čínské lidové republiky v roce 1949 došlo k naprostému odmítnutí předchozího právního vývoje a to jak tradičního práva císařského období, tak práva Čínské republiky založené v roce 1912. Ideovým základem se stalo marxisticko-leninské učení a ideje Mao Ce-tunga (毛泽东 *Mao Ze Dong*), vzorem pak bylo právo Sovětského svazu a sovětský politický systém (např. neexistuje oddělení výkonné a soudní moci). Ačkoliv došlo k přijetí řady klíčových zákonů (např. zákon o manželství v roce 1950, který zrovnoprávnil postavení ženy a muže), mnoho aspektů života zůstávalo právem neupraveno (např. absence trestního kodexu).²⁴ Diskuse a práce probíhající v odborných kruzích však byly přerušeny dvěma politickými kampaněmi, které měly naprosto zásadní celospolečenský dopad. Velký skok (大跃进 *da yuejin*) v letech 1958 – 1961, program stanovený v rámci druhého pětiletého plánu, měl rychle posunout ekonomickou úroveň Číny na úroveň vyspělých zemí a vybudovat socialismus (社会主义 *shehui zhuyi*). Důsledkem však byl rozsáhlý hladomor (především na venkově) a ekonomická recese. Neúspěch velkého skoku vedl ke kritice předsedy Maa (毛主席 *Mao zhuxi*) a oslabování jeho moci. Ten proto v roce 1966 vybídl k potlačení buržoazních a revizionistických proudů uvnitř strany a k boji proti tzv. čtyřem přežitkům (四个存在 *sige cunzai*)²⁵ –

²⁴ TOMÁŠEK, Michal. *Dějiny čínského práva*. Praha: Academia, 2004. ISBN 8020011900, s. 271-296

²⁵ Typická jsou propagační hesla, jedním z nejznámějších je „Pryč s konfucianstvím!“

starému myšlení, kultuře, obyčejům a návykům. Zemi terorizovaly zfanatizované rudé gardy a nastalo tak období chaosu a faktického právního vakuu,²⁶ které je označováno jako velká kulturní revoluce (文化大革命 *wenhua da geming*) a které *de facto* trvalo až do Maovy smrti v roce 1976. Ekonomický a společenský rozvrat, ve kterém Čínu zanechaly události kulturní revoluce, žádal stabilizaci země, rekonstrukci státu a v neposlední řadě rovněž vyvstala tíživá potřeba modernizovat čínský právní systém. Nejen novým předsedou vlády, ale především hlavní postavou a ideovým vůdcem následujících téměř dvou dekad, je Deng Xiaoping (邓小平), který v roce 1978 začal s politikou reformem a otevíráním se (改革开放 *gaige kaifang*). Nastalo období zásadních ekonomických reformem a intenzivní normotvorby spočívající v recepci moderních právních institutů a v tvorbě „národních“ zákonů. Během několika let byly přijaty nejdůležitější zákonné kodexy, např. trestní zákoník (刑法 *xingfa*) v roce 1979, který zůstal v platnosti až do roku 1997, nebo Ústava Čínské lidové republiky v roce 1982 (中华人民共和国宪法 *Zhongguo renmin gongheguo Xianfa*).²⁷ Nově přijaté zákonné normy byly chápány i jako nástroj, jehož pomocí probíhala modernizace země a pro novou politickou elitu představovala koncepce vlády zákona protiklad k vládě jedince (Mao Ce-tunga) a tím pádem i pojistku proti opakování excesů kulturní revoluce.

Tlak na co možná nejrychlejší vypracování zákonů v období konce 70. a počátku 80. let 20. století s sebou však přinesl řadu pochybení a i proto se normotvorba častěji přikláněla k vágnějším formulacím, přestože podrobnější úprava poskytuje větší právní jistotu. Heslem „Vydávat jednoduché, ne detailní /zákony/. (宜粗不宜细 *Yi cu buyi xi.*)“ se čínská legislativa řídí dodnes (důvodem je i fakt, že

(打倒孔家店! *Dadao kongjiadian!*), což se může zdát paradoxní vzhledem k tomu, že v současnosti je - vedle ústavou deklarovaného marxismu-leninismu, Maových myšlenek, teorie Deng Xiao Pinga a teorie tří reprezentantů - konfucianství považováno za jednu z hlavních myšlenkových doktrín Číny.

²⁶ BU, Yuanshi., ref. 3, s. 2: Mezi lety 1957 – 1978 nebyl v Číně přijat ani jeden zákon a v letech 1965 – 1974 se nekonalo ani jedno zasedání čínského parlamentu; právnícké vzdělávání bylo v této době taktéž téměř zastaveno.

²⁷ První ústava po období právní nečinnosti však byla přijata hned v roce 1978 a byla v pořadí třetí ústavou ČLR.

vágnější formulace umožňují větší výkladovou pružnost a tudíž menší potřebu novelizací v případě změn okolností).²⁸ Výkladové nejasnosti a mezery v zákonech jsou i dnes často řešeny pomocí podzákonných norem Státní rady (vlády ČLR) nebo jednotlivých ministerstev a jiných správních orgánů a správními nebo soudními výklady.²⁹

Profesor Heuser poukazuje na stále trvajícím relativně nízké právní povědomí, především u venkovského obyvatelstva, které ještě v dnešní době mezi politickými dokumenty, resp. vládní politikou (政策 *zhengce*) a právními normami většinou rozdíl nevidí. Čínský civilní kodex “Základní pravidla občanského práva” z roku 1986 v § 6 stanoví, že soukromoprávní aktivity musí být v souladu s právem, pokud něco není právem upraveno, pak musí být v souladu s vládní politikou.”³⁰

²BU, Yuanshi, ref. 3, s. 3

²⁹Tzv. závazný výklad (解释 *jieshi*).

³⁰ HEUSER, Robert, ref. 5, s. 181

3.3 PRÁVNÍ A POLITICKÝ SYSTÉM ČLR

Čínská lidová republika je státem s autoritativním systémem vlády jedné strany, kde prakticky neexistuje tradiční rozdělení moci a nedochází tak ani k jejich vzájemné kontrole. Tento systém lze označit za diktaturu parlamentu, přestože v předmluvě Ústavy se hovoří o demokratické diktatuře lidu (人民民主专政 *renmin minzhu zhuanzheng*), který ovšem svou vládu uskutečňuje prostřednictvím Všečínského shromáždění lidových zástupců (čl. 2 Ústavy) a pod vedením Komunistické strany Číny (中国共产党领导下 *Zhongguo gongchandang lingdao xia*).³¹ Ústavně zakotvená ideologie je souborem myšlenek Marxismu-Leninismu (马克思列宁主义 *Makesi-Liening zhuyi*), Maových myšlenek (毛泽东思想 *Mao Zedong sixiang*), teorie Deng Xiaopinga (邓小平理论 *Deng Xiaoping lilun*) a teorie Jiang Zeminových (江泽民) tří reprezentantů (三个代表 *sange daibiao*).

Čl. 3 Ústavy stanoví, že orgány státu postupují v souladu s principem demokratického centralismu (民主集中制的原则 *minzhu jizhong zhide yuanze*). Principy vlády práva (依法治国 *yifa zhiguo*) a budování socialistického právního státu (建设社会主义法治国 *jianshe shehui zhuyi fazhi guo*) byly v Ústavě zakotveny v roce 1999, což především v západních odborných kruzích otevřelo debatu o tom, do jaké míry se dá v případě Číny hovořit o právním státě nebo vládě práva (rule of law). Peerenboom hovoří o tzv. úzce vymezeném právním státě a široce vymezeném právním státě. Úzce vymezený právní stát nechápe jen tak, jak vládu práva (法治 *fazhi*) pojímali legisté, tedy právo jako nástroj k ovládnutí lidí, ale jako stav, kdy se vládnoucí elity drží určitých pravidel a omezení. V široce vymezeném právním státě přistupují další elementy jako dodržování lidských práv a politická morálka.³² Vycházíme-li ze širší definice a mezi základní elementy právního státu zahrneme oddělení moci, právo na soudní ochranu, neslučitelnost určitých funkcí, zákonnost správy a nezadatelnost základních práv a svobod, nedá se zatím o ČLR mluvit jako o právním státě.³³

³¹ Vedoucí úloha Komunistické strany Číny je zakotvena v preambuli Ústavy.

³² PEERENBOOM, Randall. *China's Long March toward Rule of Law*. Cambridge: Cambridge UP, 2002. ISBN 0521816491, s. 558 a násl.

³³ BU, Yuanshi, ref. 3, s. 31

3.4 ORGÁNY STÁTNÍ MOCI

Struktura státu je zakotvena v Ústavě ČLR. Současná Ústava³⁴ je z roku 1982 a jedná se v pořadí o čtvrtou ústavní normu Čínské lidové republiky. Zatím byla čtyřikrát novelizována a to v letech 1988, 1993, 1999 a 2004. Bu namítá, že čínská Ústava formou připomíná spíše politickou deklaraci než zákonnou normu.³⁵ Ústava totiž obsahuje značně rozsáhlé ustanovení týkající se národních politik (hospodářské orientace, ekonomických cílů). Všechny její revize odrážejí ideologické proměny, například nahrazení plánovaného hospodářství hospodářstvím tržním novelizací z roku 1993.³⁶

Ústava ČLR je rozdělená do čtyř částí a začíná značně obsáhlou preambulí, která postuluje některé základní principy a filozofická východiska, vyzdvihává historickou úlohu KS Číny a shrnuje její dějiny. V části první (čl. 1 – 32 Ústavy) jsou zakotveny základní principy, články 33 – 56 Ústavy se věnují základním právům a povinnostem občanů, část třetí zakotvuje základní orgány státní moci (čl. 57 – 135) a poslední 3 články Ústavy tvoří část čtvrtou (čl. 136, 137, 138 Ústavy) a týkají se státní vlajky, státního znaku a hlavního města.

Základními orgány státní moci v pořadí, v jakém o nich hovoří Ústava v části třetí, jsou:

1. Všečínské shromáždění lidových zástupců ČLR (中华人民共和国全国人民代表大会 *Zhonghua renmin gongheguo Quanguo renmin daibiao dahui*) a jeho Stálý výbor (全国人大常委会 *Quanguo renda Changweihui*)
2. Prezident ČLR (中华人民共和国主席 *Zhonghua renmin gongheguo Zhuxi*)
3. Státní rada ČLR (中华人民共和国国务院 *Zhonghua renmin gongheguo Guowuyuan*)
4. Ústřední vojenská komise (中华人民共和国中央军事委员会 *Zhonghua*

³⁴ *Zhonghua renmin gongheguo xianfa* 中华人民共和国宪法 [Ústava Čínské lidové republiky] (Ústava) ze dne 12. dubna 1982. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírká zákonů. Dostupné z: http://www.gov.cn/gongbao/content/2004/content_62714.html, dále jen Ústava

³⁵ BU, Yuanshi, ref. 3, s. 23

³⁶ BU, Yuanshi, ref. 3, s. 24

renmin gongheguo Zhongyang junshi weiyuanhui)

5. Místní lidová shromáždění na různých úrovních (地方各级人民代表大会 *difang geji renmin daibiao dahui*) a místní lidové vlády na různých úrovních (地方各级人民政府 *difang geji renmin zhengfu*)

6. Samosprávné orgány autonomních oblastí (AO) národnostních menšin (民族自治地方的自治机关 *minzu zizhi difangde zizhi jiguan*)

7. Lidové soudy (人民法院 *renmin fayuan*) a lidové prokuratury (人民检察院 *renmin jianchayuan*)

Ústava také stanoví, že je možné zřizovat zvláštní administrativní oblasti (特别行政区 *tebie xingzhengqu*), pokud je to potřebné. Podrobnosti stanoví zákon.³⁷ Tento článek je předpokladem pro zřízení zvláštních administrativních oblastí Hongkong (香港 *Xiang gang*) a Macao (澳门 *Aomen*), které jsou nedílnou součástí ČLR.

3.4.1 VŠEČÍNSKÉ SHROMÁŽDĚNÍ LIDOVÝCH ZÁSTUPCŮ (VSLZ)

Čínský parlament je jednokomorový a představuje nejvyšší orgán státní moci.³⁸ Zasedá jen jednou ročně (zasedání počíná vždy v březnu) a volby do něj se konají jednou za pět let. Počet jeho členů není stálý, v současném volebním období pro léta 2013 - 2018 má 2987 členů.³⁹ Jedná se o volby nepřímé, voliteli jsou zástupci lokálních parlamentů a rovněž zástupci armády.⁴⁰ Čl. 4 Ústavy stanoví, že Všečínské shromáždění lidových zástupců je ustavujícím a zároveň nejvyšším kontrolním orgánem jak moci výkonné, tak moci soudní i tzv. moci žalobní; sám pak představuje

³⁷Ústava, čl. 31

³⁸Ústava, čl. 57

³⁹ LIJIE QUANGUO RENDALICI HUIYI 历届全国人大历次会议 [Dosavadní zasedání VSLZ]. XINHUANET.com. [online]. ©2000 - 2012 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/ziliao/2003-01/18/content_695280.htm

⁴⁰Ústava, čl. 59

moc zákonodárnou (立法权 *lifaquan*).

Jeho pravomoci jsou vyjmenovány především v čl. 67 Ústavy; mezi ty nejdůležitější patří následující: volba členů vlády, resp. Státní rady (国务院 *Guowuyuan*) – nejvyššího administrativního orgánu země, jejího předsedy (国家总理 *guojia zongli*) a místopředsedy (副总理 *fuzongli*), volba předsedy Ústřední vojenské komise a i prezidenta a viceprezidenta, schvalování zákonů (některé zákony mohou být schvalovány, měněny nebo rušeny výhradně Všečínským shromážděním lidových zástupců: Ústava, organizační zákony, základní zákony a nejdůležitější kodexy – trestní zákon, kodex občanského práva,...), rozpočtu, státních ekonomicko-sociálních politik (tzv. pětileté plány), rozhodovat o změnách v územně-správním členění země a provádět změny nebo derogaci zákonů schválených Stálým výborem Všečínského shromáždění lidových zástupců. Prostřednictvím Všečínského shromáždění lidových zástupců se uskutečňuje vláda lidu (čl. 3 Ústavy). Současným předsedou VSLZ je Zhang Dejiang (张德江), který je zároveň i předsedou Stálého výboru VSLZ. VSLZ zřizuje parlamentní komise, např. Právní komisi, Komise pro záležitosti krajanů a další.⁴¹

V době mezi zasedáními VSLZ (v podstatě během celého roku, protože parlament zasedá, jak je zmíněno výše, jen jednou do roka) plní jeho funkci Stálý výbor VSLZ.

3.4.1.1 STÁLÝ VÝBOR VŠEČÍNSKÉHO SHROMÁŽDĚNÍ LIDOVÝCH ZÁSTUPCŮ

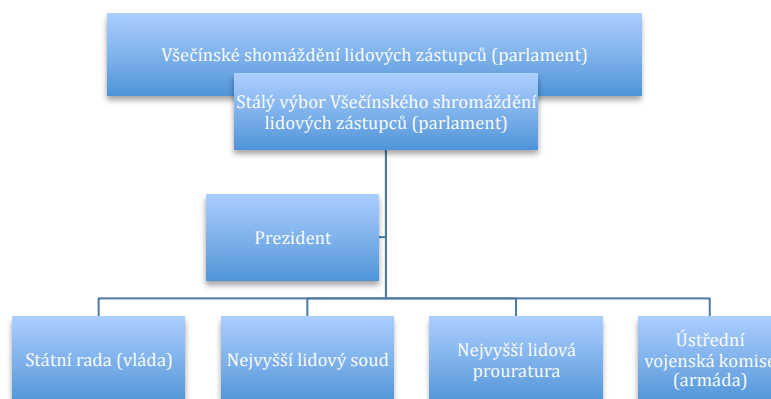
Mezi zasedáními vykonává funkce zákonodárského sboru ČLR Stálý výbor VSLZ, v čele s předsedou VSLZ, místopředsedy (v současnosti jich je 13) a generálním tajemníkem. Mezi jeho nejvýznamnější pravomoci, které jsou vyjmenovány především v čl. 67 Ústavy, patří svolávání zasedání Všečínského shromáždění lidových zástupců, výklad Ústavy a zákonů (解释宪法, 法律 *jiexi xianfa, falü*) a také možnost rušit normativní akty lokálních parlamentů a vlád, které jsou v rozporu s Ústavou, zákony nebo administrativními akty Státní rady a

⁴¹Ústava, čl. 70

ústředních správních orgánů.

Stálý výbor VSLZ má v současném volebním období 161 členů.

Schéma 3.1 Struktura státních orgánů na ústřední úrovni⁴²

3.4.2 PREZIDENT

Prezident ČLR (中华人民共和国主席 *Zhonghua renmin gongheguo zhuxi*)⁴³ je nejvyšším představitelem státu a společně s viceprezidentem⁴⁴ (副主席 *fuzhuxi*) je volen VSLZ na období pěti let, přičemž zvolen může být každý občan, který má volební právo a je starší 45 let, a to maximálně na 2 funkční období.⁴⁵

⁴² Schéma převzato z QUANGUO RENMIN DAIBIAO DAHUI 全国人民代表大会 [Všečínské shromáždění lidových zástupců]. XINHUANET.com. [online]. ©2000 - 2012 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/ziliao/2004-11/15/content_2221419.htm

⁴³ Ústava tuto funkci ve skutečnosti pojmenovává **předseda ČLR (中华人民共和国主席 *Zhonghua renmin gongheguo zhuxi*)**, termín však funkčně odpovídá pojmu prezident a stejně se i překládá do západních jazyků; o prezidentu ČLR tak čínská média referují buď jen jménem, nebo označením „*jméno současného prezidenta + předseda*“ a termínem prezident (总统 *zongtong*) označují jiné hlavy státu. Nejen západní odborníci a média, ale i oficiální čínská média pak do anglického jazyka tento termín překládají jako „president“, termínu „předseda státu“ se kromě čínštiny nepoužívá.

⁴⁴ Stejně jako u termínu prezident by u této funkce jazykově přesný překlad byl ne viceprezident, ale místopředseda (副主席 *fuzhuxi*).

⁴⁵ Ústava, čl. 79

Prezident vyhláší zákony, jmenuje a odvolává předsedu Státní rady,⁴⁶ vicepremiéra a její členy (na návrh premiéra po schválení nominací Stálým výborem VSLZ), uděluje vyznamenání a čestné tituly, uděluje milosti, vyhláší výjimečný i válečný stav a mobilizaci.⁴⁷ Podle čl. 81 Ústavy také přijímá diplomatické zástupce cizích států, jmenuje čínské diplomaty a ratifikuje mezinárodní smlouvy. Prezident může výkonem některých svých pravomocí pověřit viceprezidenta.⁴⁸

Prezidentem ČLR je v současnosti Xi Jinping (习近平), který je zároveň i předsedou Ústřední vojenské komise a generálním tajemníkem Ústředního výboru Komunistické strany Číny. Funkci viceprezidenta vykonává Li Yuanchao (李源潮).

Ačkoliv prezidentovi podle Ústavy náleží spíše reprezentační pravomoci (i když je nejvyšším představitelem státu), jedná se zpravidla o nejmocnějšího muže v Číně. Jeho reálná moc však vyvěrá spíše z funkce generálního tajemníka KS Číny⁴⁹ a předsedy Ústřední vojenské komise.

⁴⁶ Pojmy předseda Státní rady, premiér, ministerský předseda, popř. předseda vlády používám alternativně.

⁴⁷ Ústava, čl. 80

⁴⁸ Ústava, čl. 81

⁴⁹ LAWRENCE, Susan V. a MARTIN, Michael F. *Understanding China's Political System*. [online]. Congressional Research Service Report for Congress. March 20, 2013 [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: <https://www.fas.org/sgp/crs/row/R41007.pdf>, s. 28: „China's highest ranking state officials are the **State President** (*guojia zhuxi*) and **Vice President** (*guojia fuzhuxi*). The positions are largely ceremonial and involve few duties. Since 1993, however, China's Communist Party General Secretaries have found it useful to serve concurrently as State President because General Secretaries have no counterparts outside the non-Communist world. When Hu Jintao travelled to the United States in 2011, he did so in the capacity as China's State President, although his real power derived from his position as General Secretary of the Communist Party.“

3.4.3 STÁTNÍ RADA

Státní rada je ústřední lidovou vládou, je nejvyšším orgánem výkonné moci a vrcholným státním správním orgánem.⁵⁰ Je složena z premiéra (总理 *zongli*), místopředsedů (副总理 *fuzongli*), státních poradců (国务委员 *guowu weiyuan*), ministrů zodpovědných za jednotlivá ministerstva (各部部长 *gebu buzhang*) nebo komise (各委员会主任 *ge weiyuanhui zhuren*), prezidenta auditního dvora (审计长 *shenjizhang*) a generálního sekretáře (秘书长 *mishuzhang*).⁵¹

Pravomoci vlády jsou vymezeny v čl. 89 Ústavy, mezi ty nejdůležitější patří oprávnění vydávat podzákonné předpisy, předkládat návrhy zákonů VSLZ, vykonávat jednotné vedení (统一领导 *tongyi lingdao*) členů vlády a jednotlivých lokálních vlád a správních úřadů na všech úrovních, vypracovávat pětileté plány, měnit nebo anulovat normy vydávané ministerstvy a jinými státními úřady nebo vyhlášovat nouzový stav v jednotlivých částech země.

Předsedou Státní rady je v současnosti Li Keqiang (李克强).

Podrobněji o Státní radě v kapitole 4.2.

3.4.4 ÚSTŘEDNÍ VOJENSKÁ KOMISE (ÚVK)

Ústřední vojenská komise je vrcholným státním orgánem pro řízení čínských ozbrojených sil, za její práci odpovídá její předseda Všečínskému shromáždění lidových zástupců. Vztah ÚVK k ostatním orgánům státní moci není Ústavou nijak specifikován, ale jedná se o jeden z politicky nejmocnějších orgánů v zemi. Ústřední vojenská komise se skládá z předsedy (主席 *zhuxi*), místopředsedů (副主席 *fuzhuxi*) a dalších členů, jedním z řadových členů je i generál Chang Wangquan (常万全), který

⁵⁰Ústava, čl. 85

⁵¹ *Zhonghua renmin gongheguo guowuyuan zuzhifa* 中华人民共和国国务院组织法 [Organizační zákon ČLR o Státní radě] ze dne 10. prosince 1982. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.gov.cn/misc/2005-06/10/content_5548.htm, dále jen organizační zákon o Státní radě (OZSR)

je zároveň ministrem obrany ČLR. Současným předsedou ÚVK je Xi Jinping.

Kromě Ústřední vojenské komise ČLR existuje ještě Ústřední vojenská komise Komunistické strany Číny. Přestože se teoreticky jedná o dva rozdílné orgány (jeden je orgánem státní moci, zatímco druhý je čistě stranickým orgánem, tedy politickou institucí), nemá to v praxi žádný význam, neboť mezi těmito dvěma orgány existuje personální unie. Faktickou moc nad Čínskou osvobozenou armádou má tedy KS Číny.

3.4.5 MÍSTNÍ VLÁDY A SHROMÁŽDĚNÍ LIDOVÝCH ZÁSTUPCŮ

Územně správní celky ustavují na základě čl. 95 Ústavy místní shromáždění lidových zástupců, včetně jejich stálých výborů, a místní lidové vlády: Provincie, municipality, okresy, města, městské obvody, obce, obce národnostních menšin a městyse. Autonomní oblasti, autonomní prefektury a autonomní okresy zřizují samosprávné vlády a lidová shromáždění.

Místní lidová shromáždění stejně jako místní vlády jsou orgány státní moci a odpovídají příslušnému orgánu o stupeň výše (*de facto* všechny odpovídají VSLZ). Místní lidová shromáždění, stejně jako VSLZ, zřizují Stálý výbor a fungují v pětiletém volebním období. Místní lidová shromáždění představují moc zákonodárnou dané provincie nebo municipality, jejich legislativa však musí být v souladu s Ústavou, zákony a správními předpisy ústředních státních právních orgánů. Mají povinnost o své legislativní činnosti spravovat Stálý výbor VSLZ, který je oprávněn zrušit takové normy, které jsou v rozporu s Ústavou, zákony nebo nařízeními vlády.⁵²

Místní lidové vlády představují orgány státní moci na místní úrovni a jsou pod jednotným vedením Státní rady. Odpovídají lidovým shromážděním a jejich stálým výborům na odpovídajících úrovních a orgánům státní správy, které jsou postaveny o stupeň výše. V oblastech svého působení zodpovídají za výkon státní správy.

Článek 111 Ústavy zmiňuje orgány samosprávné organizace mas na základní

⁵²Ústava, čl. 100

úrovni. Na úrovni měst se nazývají rezidentskými komisemi (居民委员会 *jumin weiyuanhui*) a na úrovni vesnických oblastí (农村 *nongcun*) komisemi vesničanů (村民委员会 *nongmin weiyuanhui*). Předsedajícího (主任 *zhuren*), místopředsedu (副主任 *fuzhuren*) a členy (委员 *weiyuan*) volí místní obyvatelé. Tyto komise ustavují výbory pro mediaci, veřejnou bezpečnost a další, a tlumočí mínění obyvatel lidovým vládám.

Volby do samosprávných orgánů jsou volbami přímými.

3.4.6 SAMOSPRÁVNÉ ORGÁNY AUTONOMNÍCH OBLASTÍ

Samosprávné orgány autonomních národnostních oblastí jsou lidová shromáždění a lidové vlády na úrovni autonomních oblastí, autonomních prefektur a autonomních krajů. Na samosprávné orgány AO se přiměřeně použijí ustanovení o místních lidových shromážděních a lidových vládách.⁵³

Předseda AO (自治区主席 *zizhizhou zhuxi*), prefekt (自治州州长 *zizhizhou zhouzhang*) i představený autonomního kraje (自治县县长 *zizhixian xianzhang*) má být představitelem příslušné národnostní menšiny, v lidových parlamentech mají být zastoupeni i zástupci jiných národnostních menšin,⁵⁴ než jen té, která je v dané AO dominantní⁵⁵

Samosprávné orgány AO postupují v souladu s Ústavou a jinými zákony, které se týkají jejich práva na samosprávu; národní zákony (法律 *falü*) a politiky (政策 *zhengce*) provádějí s přihlédnutím k aktuálním místním okolnostem (地方实际情

⁵³Ústava, čl. 115

⁵⁴Ústava, čl. 113 a 114

⁵⁵V ČLR je oficiálně uznáno 56 národnostních menšin, kterým Ústava a jiné zákony přiznávají práva z toho vyplývající, ale jen pět autonomních oblastí. Teoreticky jsou autonomní oblasti takové oblasti, kde nepřevažují příslušníci většinového, tedy chanského etnika, ale národnostních menšin (čínská politika pobídek pro Hany, aby se přestěhovali do AO, v důsledku čehož začínají být v některých AO Chanové většinou, není předmětem této práce). Z výše zmíněného vyplývá, že předsedou by měl být příslušník největší národnostní minority.

况 *difang shiji qingkuang*), což znamená, že se na základě článku 115 mohou AO ve své legislativě odchýlit od národních zákonů a ve svých politikách od státní linie. Článek 116 ovšem stanoví, že veškerá legislativa prováděná na úrovni AO musí být nejdříve schválena Stálým výborem VSLZ, než nabude účinnosti. V případě legislativy AO tak může dojít k odchylkám od národní legislativy, ale podléhají předběžné kontrole, zatímco v případě provincií a municipalit k takovým odchylkám dojít nesmí, jejich legislativa však není podrobena předběžné kontrole ze strany Stálého výboru VSLZ, pouze kontrole následné.

AO se svými prostředky samostatně hospodaří, nezávislé jsou i v oblasti ekonomického plánování, umění, vědy, kultury a v případě potřeby po povolení Státní rady zřizují sbory veřejné bezpečnosti (公安部 *gong`an budui*). Stát poskytuje AO finanční, materiální a technickou pomoc a pomáhá se vzděláním potřebného personálu, resp. kádrů.⁵⁶

3.4.7 LIDOVÉ SOUDY

Na provinční úrovni funguje třístupňová soudní soustava. Lidové soudy disponují specializovanými civilně právními, trestními, hospodářskými a správními senáty. Zpravidla jsou první instancí základní soudy (基层法院 *jiceng fayuan*) na okresní úrovni (kraj 县 *xian*), žádostí však mohou komplikované nebo významné spory postoupit středním soudům (中级法院 *zhongji fayuan*), které spravují obvody prefektur (地区 *diqu*), popř. autonomních prefektur (自治州 *zizhizhou*) a nejvyššími soudy na provinční⁵⁷ (省 *sheng*) úrovni jsou tzv. soudy vyšší (高级法院 *gaoji fayuan*).

Kromě této jednotné soudní soustavy existují ještě specializované soudy (专门法院 *zhuanmen fayuan*): vojenské, námořní, železniční, lesní, ropné a důlní soudy. Zatímco vojenské a námořní specializované soudy jsou známy i z jiných právních kultur, ostatní výše zmiňované jsou ryze čínským fenoménem. To, že v Číně byla

⁵⁶ Ústava, čl. 122

⁵⁷ Provinční úroveň se zde myslí nejen provincie, ale i autonomní oblasti a municipality.

zřízena specializovaná jednoinstanční soudní soustava právě pro těchto 6 výše zmíněných oblastí je proto, že tyto oblasti jsou přímo pod ústřední správou centrální vlády a proto i soudní spory spadající pod tyto oblasti jsou vyjmuty i z jurisdikce běžné soudní soustavy (tj. lokálních soudů provincií/AO/municipalit).⁵⁸

Nejvyšší lidový soud (最高人民法院 *Zuigao renmin fayuan*) je nejvyšším odvolacím a zároveň dohledovým orgánem v rámci soudní soustavy. Sídlí v hlavním městě Pekingu. Má pravomoc dohlížet na činnost všech soudů všech nižších instancí, včetně specializovaných soudů (má pravomoc znovu rozhodnout v již pravomocných věcech). Zároveň je oprávněn k vydávání tzv. závazných výkladů, které vyplňují mezery v právu. V případě, že tak zákon stanoví nebo v závažných případech s celostátním dopadem, rozhoduje jako soud první instance. Dále rozhoduje o odvoláních proti rozsudkům soudů vyšší instance a potvrzuje rozsudky smrti. Prezidentem Nejvyššího lidového soudu je Zhou Qiang (周强).

Lidové soudy odpovídají pouze lidovým parlamentům a jsou nezávislé na jakémkoli správním orgánu, společenské organizaci nebo jednotlivci.⁵⁹

Rozhodování je dvouinstanční, odvolacím soudem⁶⁰ je nejbližší nadřízený soud soudu, který rozhodoval v první instanci.

Protože soudy vyšší instance a nejvyšší lidový soud zároveň vykonávají dohled a dozor nad činností soudů nižších instancí, mohou iniciovat řízení o kontrole soudních rozhodnutí (审判监督程序 *shenpan jiandu chengxu*) a obnovu řízení (再审程序 *zaishen chengxu*).

Soudci jsou sice povinni rozhodovat samostatně, ale vzhledem k tomu, že soudy jsou financovány z rozpočtů provincií a výši jejich platů určují místní vlády, má řada odborníků o soudcovské nezávislosti v Číně pochybnosti.⁶¹ Bu podotýká, že je většina soudců zároveň členy Komunistické strany Číny a proto má značný vliv i komise pro politiku a právo (政法委 *Zhengfawei*) Komunistické strany Číny.

⁵⁸ BU, Yuanshi, ref. 3, s. 36

⁵⁹ Ústava, čl. 126 a 127

⁶⁰ Odvolání - čínsky 上诉 *shangsu*.

⁶¹ BU, Yuanshi, ref. 3, s. 17; HEUSER, Robert, ref. 5, s. 47

Mnoho žalob je zamítnuto z důvodu udržení sociální stability (社会稳定 *shehui wending*), až 50% podaných žalob je z tohoto důvodu odmítnuto⁶². Vysoký počet takto odmítnutých žalob je z oblasti ochrany životního prostředí. Alex Wang ve svém článku „Green Litigation in China Today“ upozorňuje, že v důsledku chování čínské justice je nedůvěra občanů v soudy značná. Podání žaloby tak mnozí často berou spíše jako možnost, jak na problém příslušné orgány upozornit (především pokud jde o žaloby v oblasti životního prostředí).

3.4.8 LIDOVÉ PROKURATURY

Lidové prokuratury jsou státními orgány právního dohledu a představují tzv. moc žalobní (检察权 *jianchaquan*). Jejich organizace odpovídá organizaci lidových soudů, včetně vojenských a dalších specializovaných prokuratur. Ústředním orgánem je Nejvyšší lidová prokuratura (最高人民检察院 *Zuigao renmin jianchayuan*), která také vykonává dohled nad prokuraturami nižších úrovní v rámci soustavy lidových prokuratur. Sídlem je hlavní město Peking. V současnosti vykonává funkci generálního prokurátora Cao Jianming (曹建明).

Zajímavostí je, že lidové prokuratury jsou oprávněny podávat tzv. protest (抗诉 *kangsu*), který má účinky odvolání, i ve sporech civilních a správně-právních a to i v odvolacích a přezkumných řízeních.

Lidové prokuratury, stejně jako lidové soudy, odpovídají pouze lidovým parlamentům a jsou nezávislé na jakémkoli správním orgánu, společenské organizaci nebo jednotlivci.⁶³

⁶² WANG, Alex. Green Litigation in China Today. Chinadialogue [online]. 2011 [cit. 2011-09-25]. Dostupné z: <https://www.chinadialogue.net/article/show/single/en/4413-Green-litigation-in-China-today>

⁶³ Ústava, čl. 131 a 133

3.5 HIERARCHIE NORMATIVNÍCH PRÁVNÍCH AKTŮ

Hierarchizaci normativních právních aktů můžeme provést jednoduše podle orgánů, které mají pravomoc ty které právní předpisy vydat (akty moci zákonodárné, akty moci výkonné), dále na základě územně správního rozdělení země na akty moci centrální a akty lokálních orgánů veřejné správy. Hierarchie norem je stanovena Ústavou a v zákoně o právních předpisech (立法法 *lifa fa*)⁶⁴. Moc zákonodárnou představuje Všečínské shromáždění lidových zástupců a jeho Stálý výbor.⁶⁵

Oprávnění Státní rady k vydávání normativních právních aktů plyne z čl. 89 alinea 1 Ústavy a je dále specifikováno v zákoně o právních předpisech.⁶⁶ Jedná se o originární a samostatné oprávnění vlády k tvorbě normativních právních aktů, nejde tedy o sekundární oprávnění plynoucí ze zákona (na základě zákona a v jeho mezích), resp. oprávnění orgánu moci zákonodárné k tvorbě normativních správních aktů. Heuser hovoří o omezení tradičního rozdělení mocí a zákonodárství moci výkonné.⁶⁷ Normativní akty vlády však musí být v souladu s Ústavou a zákony, jejich hierarchické zařazení je tedy jasně dáno.

VSLZ schvaluje, vydává a mění základní zákony, základní zákony trestního (刑事 *xingshi*) a občanského práva (民事 *minshi*) a zákony upravující administrativní uspořádání země (国家机构 *guojia jigou*). Stálý výbor VSLZ je oprávněn k vydávání a změnám ostatních zákonů. § 8 ZPP stanoví, které záležitosti mohou být upraveny pouze zákonem, jedná se o tyto oblasti:

záležitosti státní suverenity

zřizování, organizace a pravomoci lidových shromáždění vlád, soudů a prokuratur na všech úrovních

⁶⁴ *Zhonghua renmin gongheguo lifa fa* 中华人民共和国立法法 *lifafa* [Zákon ČLR o právních předpisech] ze dne 15. března 2000. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.gov.cn/test/2005-08/13/content_22423.htm; dále jen ZPP

⁶⁵ § 7 ZPP

⁶⁶ § 56 a násl. ZPP

⁶⁷ HEUSER, Robert, ref. 5, s. 188 – 189; na toto specifikum poukazují i další autoři, např. BU, Yuanshi, ref. 3, s. 34

samosprávu autonomních oblastí, samosprávné organizace mas a zvláštní administrativní oblasti

trestné činy a tresty za ně

opatření a tresty omezující osobní svobodu jedince nebo jeho politická práva

základní pravidla občanského práva

základní ekonomický systém země, daňové uspořádání, zahraniční obchod a bankovníctví

soudnictví a arbitráže

a další záležitosti stanovené zákonem.⁶⁸

VSLZ nebo Státní rada mohou v případě neexistence potřebného zákona zmocnit Státní radu k vydání administrativních podzákonných opatření i ve výše zmíněných oblastech, vyjma ukládání oblasti týkající se trestných činů, ukládání trestů a jiných opatření nebo správních trestů omezujících osobní svobodu jedince nebo jeho politická práva.⁶⁹

Zákonodárná iniciativa přísluší předsednictvu VSLZ, Státní radě a jejím ministerstvům, Stálému výboru VSLZ, Ústřední vojenské komisi, Nejvyšší lidové prokuratuře a Nejvyššímu lidovému soudu, komisím VSLZ nebo minimálně 30 poslancům VSLZ.⁷⁰

Normou nejvyšší právní síly je **Ústava (宪法 *xianfa*)**, následují **zákony**, které by se dali rozdělit do dvou kategorií: **ty, které musí schválit VSLZ** – základní zákony (**基本法 *jibenfa***), zákony upravující administrativní uspořádání země (**国家机构 *guojia jigou***) a ty týkající se omezení osobní svobody jednotlivce a „obyčejné“ zákony (**法 *fa***), k jejichž schválení je oprávněn Stálý výbor VSLZ. Stejnou právní sílu jako zákony, k jejichž vydávání je oprávněn Stálý výbor VSLZ, mají **právní výklady (法律解释 *falü jieshi*)** Stálého výboru VSLZ.⁷¹ Jedná se vlastně o doplnění zákonů využitím méně formálních postupů, než je řádný legislativní proces.

⁶⁸ § 8 ZPP

⁶⁹ § 9 ZPP

⁷⁰ § 12 a § 13 ZPP

⁷¹ § 47 ZPP § 61 ZPP

Podzákonými normami nejvyšší právní síly jsou **správní nařízení Státní rady** (国务院行政法规 *guowuyuan xingzheng fagui*), které jsou dvojího druhu. Jednak ty, ke kterým je Státní rada zmocněna na základě zákona a k jeho provedení a pak ty, ke kterým je oprávněna na základě čl. 89 Ústavy. Správní nařízení se vyhláší tzv. **direktivou** (令 *ling*) Státní rady, kterou signuje premiér.⁷²

Zákon nestanoví, jak se mají ty které normativní akty státní správy nazývat, což způsobuje značné překladatelské obtíže. Téměř na všech stupních státní správy se pro normativní akty vyskytují následující označení: **ustanovení** (规定 *guiding*), **nařízení** (条例 *tiaoli*), **opatření** (办法 *banfa*), **nařízení** (规章 *guizhang*), **vyhláška** (通知 *tongzhi*). Rozhodla jsem se proto všechny normativní vládní akty překládat jedním pojmem **nařízení vlády**. Stejný přístup zvolil i Heuser.⁷³ Pro normativní správní akty nižší právní síly rovněž budu používat jednotící termín.

Lidová shromáždění (LS) a Stálé výbory LS provincií, municipalit, autonomních oblastí, zvláštních administrativních zón a větších měst jsou oprávněna k vydávání **místních nařízení** (地方性法规 *difangxing fagui*).⁷⁴ Tato místní nařízení nesmí být v rozporu s Ústavou, zákony a nařízeními vlády.

Lidová shromáždění autonomních oblastí (resp. Stálé výbory) mohou politická, hospodářská a kulturní specifika zohlednit v **autonomních nařízeních** (自治条例 *zizhi tiaoli*) a **jednotlivých nařízeních** (单行条例 *danxing tiaoli*), která mohou obsahovat ustanovení odlišná (变通性规定 *biantongxing guiding*) od zákonů a nařízeních vlády, tato legislativa však podléhá předběžné kontrole Stálého výboru VSLZ.⁷⁵

Lidová shromáždění zvláštních ekonomických zón (特别经济区 *tebie jingji qu*), resp. jejich Stálé výbory, disponují zvláštním zákonodárným oprávněním (特别立法权 *tebie lifaquan*) a mohou vydávat zákony a nařízení, která se budou lišit od zákonů a nařízeních vlády.⁷⁶

⁷² § 61 ZPP

⁷³ HEUSER, Robert, ref. 5, s. 189

⁷⁴ § 61 ZPP

⁷⁵ § 66 ZPP

⁷⁶ § 81 ZPP

Nařízení ministerstev a vládních výborů, Čínské lidové banky, státního auditního dvora a ústředních státních správních orgánů přímo pod Státní radou (tzv. vládní agentury) se nazývají **ministerská nařízení** (部门规章 *bumen guizhang*). Příslušné ústřední orgány jsou oprávněny v mezích jejich věcné příslušnosti vydávat nařízení ministerstev.⁷⁷ Lidové vlády na provinční úrovni a vlády větších měst mohou k provedení zákona, nařízení vlády, ministerských nařízení a místních nařízení rovněž vydávat opatření.⁷⁸

⁷⁷ § 100 ZPP

⁷⁸ § 101 ZPP

Schéma 3.2 Hierarchie normativních právních aktů⁷⁹

úroveň	norma		kdo je oprávněn
ústavní úroveň	Ústava 宪法		VSLZ
zákony	1. základní zákony 基本法	trestní zákony 刑事法, zákl. pravidla občanského práva 民法	VSLZ
	2. zákony 法 , organizační zákony 组织法	právní výklady 法律解释	Stálý výbor VSLZ
podzákoné normy	1. nařízení vlády (行政规定)		Státní rada
	2. místní nařízení (地方性法规)		Lidová shromáždění a Stálé výbory LS provincií, municipalit, autonomních oblastí, zvláštních administrativních zón a větších měst
	2.1 autonomní nařízení (自治条例)	jednotlivá nařízení (单行条例)	lidová shromáždění AO a Stálé výbory
	2.2 zákony (法) a nařízení (规定)		lidová shromáždění zvláštních ekonomických zón, a Stálé výbory
	3. ministerská nařízení (部门规章)		ministerstva, komise, auditní dvůr, Čínská lidová banka, vládní agentury

⁷⁹Jiné schéma hierarchie právních norem nabízí např. JIN, Weifeng 金伟峰, TANG, Mingliang 唐明良 a ZHU, Xinli 朱新力. *Xingzheng faxue* 行政法学 [Správní právo]. Beijing: Qinghua daxue chubanshe, 2005. ISBN: 7302101264, s. 34.

3.6 KOMUNISTICKÁ STRANA ČÍNY (KS Číny)⁸⁰

Komunistická strana Číny (中国共产党 Zhongguo gongchadang) není státním orgánem, ale její vedoucí úloha je zakotvena v Ústavě⁸¹ a je *de facto* tím, kdo rozhoduje o politickém kurzu. Moc (nejen stranická, ale i státní)⁸² je soustředěna ve Stálém výboru politbyra KS Číny, který má v současnosti sedm členů a jehož generálním tajemníkem je Xi Jinping;⁸³ politbyro KS Číny má momentálně 25 členů a je voleno každých pět let na plenárním zasedání KS Číny.

Organizační struktura KS Číny prakticky kopíruje územně-správní organizaci země a rovněž se řídí principem demokratického centralismu. KS Číny však nepředstavuje monolitický orgán s jednotným názorovým proudem (kromě obecné shody a zájmu na udržení moci v zemi). Myšlenkové proudy, které zastupují nejrozličnější frakce (oficiálně je frakcionářství zakázáno), jsou velice rozdílné. Mediálně nejznámějším posledním příkladem frakcionářského boje uvnitř KS Číny je proces s bývalým členem politbyra Bo Xilaiem (薄熙来). Existuje značné pnutí nejen mezi ústředím a provinciemi, ale i mezi provinciemi navzájem.

Program současné KS Číny se podstatně vzdálil programu jejích počátků a éry Mao Cetunga. Modifikace, které u pojmu socialismus s čínskými rysy (中国特色社会主义 *Zhongguo tese shehui zhuyi*) provedl Deng Xiaoping, v podstatě znamenají kapitalismus pod vedením KS Číny.

⁸⁰ Rozhodla jsem se používat delší zkratku KS Číny a ne nabízející se KSCČ, které by vzhledem k homofonii se zkratkou Komunistické strany Československa – KSCČ mohlo být zavádějící.

⁸¹ Ústava, preambule.

⁸² CHEN Guoquan a LAN Zhiyong G. *Intergovernmental Relations in Mainland China*. In: BERMAN, Evan M., CHOI, Heungsuk a MOON, M. Jae. (ed). *Public Administration in East Asia: Mainland China, Japan, South Korea and Taiwan*. Boca Raton: CRC Press, 2010, s. 75 – 93. ISBN 9781420051902, s. 77: „...the Political Bureau of the Chinese Communist Party (CCP) is the de facto highest decision-making body. It can exert significant influence over vital national policies, and it influences which candidates are elected to the National People's Congress, which key attorneys are appointed to the judicial branch,...”

⁸³ Členy Stálého výboru jsou mj. premiér Li Keqiang nebo předseda VSLZ Zhang Dejiang.

Členství v KS Číny je výběrové, každoročně je přijato kolem 15% uchazečů a je považováno za prestižní záležitost a v neposlední řadě i vstupenku k pozicím ve veřejné správě (85% členů KS Číny pracuje na pozicích ve veřejné správě)⁸⁴ nebo přístup k důležitým kontaktům. Lidé mají o členství ve straně zájem především kvůli kariéře.

⁸⁴LAWRENCE, Susan V. a MARTIN, ref. 49, s. 20

4. ORGANIZACE VEŘEJNÉ SPRÁVY

Správou se rozumí vedení nebo řízení a každé společnosti je bytostně vlastní spravovat své záležitosti. Vladimír Sládeček správu definuje jako „záměrnou činnost sledující dosažení určitého cíle (účelu).“⁸⁵ Rozlišujeme mezi správou soukromou a správou veřejnou, „kdy je rozhodující zájem veřejný, tedy řízení veřejných záležitostí. ... Na rozdíl od soukromé správy je pro výkon veřejné správy charakteristická jistá omezenost, širší vázanost právem.“⁸⁶

Čínská nauka používá termínů všeobecná správa (一般行政 *yiban xingzheng*) a státní správa (国家行政 *guojia xingzheng*)⁸⁷. Všeobecná správa se vztahuje ke správě různých organizací a obsahuje především následující činnosti: vedení, plánování a určování cílů, zajištění chodu organizace, řízení, koordinaci a dohled. Veřejná správa se týká provádění správy země, konkrétně: provádění právních předpisů, politik a stanovených cílů, plánování, řízení, organizaci státní správy, zahraniční záležitosti, řízení, koordinaci a dohled.⁸⁸ Subjektem veřejné správy je stát a jiné subjekty, o nichž to stanoví zákon. Vykonavateli veřejné správy, jsou státní správní orgány, a od nich odlišné subjekty, které veřejnou správu vykonávají na základě zákonného zmocnění. Organizace veřejné správy je zakotvena v Ústavě, v organizačních zákonech (组织法 *zuzhifa*), základních zákonech (基本法 *jibenfa*) a zákonech (法 *fa*). Následuje jejich výčet:

Ústava ČLR (宪法 *Xianfa*)

Organizační zákon o Státní radě (国务院组织法 *Guowuyuan zuzhifa*)

⁸⁵ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009. ISBN 9788073573829, s. 18

⁸⁶ SLÁDEČEK, Vladimír, ref. 85, s. 18

⁸⁷ LUO, Haocai 罗豪才. *Xingzhengfaxue (xiudingben): Gaodeng zhengfa yuan xiao guihua jiaocai* 行政法学 (修订本): 高等政法院校规划教材 [Správní právo (přepřacované vydání): Vysokoškolská učebnice pro výuku správního práva]. Beijing: Zhongguo xingzhengfa daxue chubanshe, 1999. ISBN 9787562014928

⁸⁸ LUO, Haocai 罗豪才, ref. 88, s. 18

Organizační zákon o vesnických lidových výborech (村民委员会组织法 *Cunmin weiyuanhui zuzhifa*)⁸⁹

Organizační zákon o lidových shromážděních a lidových vládách na každé úrovni územně správních celků (地方各级人民代表大会和地方各级人民政府组织法 *Difang geji renmin daibiaohui he difang geji renmin zhezhi zuzhifa*)⁹⁰

Zákon o samosprávě oblastí národnostních menšin (民族区域自治法 *Minzu quyū zizhi fa*)⁹¹

Základní zákon o zvláštní administrativní oblasti Hongkong (香港特区基本法 *Xianggang tequ jibenfa*)⁹²

Základní zákon o zvláštní administrativní oblasti Macao (澳门特区基本法 *Aomen tequ jibenfa*)⁹³

⁸⁹ *Zhonghua renmin gongheguo cunmin weiyuanhui zuzhifa* 中华人民共和国村民委员会组织法 [Organizační zákon ČLR o vesnických lidových výborech] ze dne 28. října 2010. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.gov.cn/flfg/2010-10/28/content_1732986.htm

⁹⁰ *Zhonghua renmin gongheguo difang geji renmin daibiaohui he difang geji renmin zhezhi zuzhifa* 中华人民共和国地方各级人民代表大会和地方各级人民政府组织法 [Organizační zákon ČLR o lidových shromážděních a lidových vládách na každé úrovni územně správních celků] ze dne 27. října 2004. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.gov.cn/misc/2005-06/10/content_5548.htm, dále jen OZ o lidových shromážděních a vládách

⁹¹ *Zhonghua renmin gongheguo minzu quyū zizhi fa* 中华人民共和国民族区域自治法 [Zákon ČLR o samosprávě oblastí národnostních menšin] (zákon o samosprávě nár. menšin) ze dne 31. května 1984. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.gov.cn/test/2005-07/29/content_18338.htm, dále jen zákon o samosprávě národnostních menšin

⁹² *Zhonghua renmin gongheguo Xianggang tebie xingzheng qu jibenfa* 中华人民共和国香港特别行政区基本法 [Základní zákon ČLR o zvláštní administrativní oblasti Hongkong] ze dne 4. dubna 1990. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.gov.cn/test/2005-07/29/content_18298.htm, dále jen základní zákon o Hongkongu

⁹³ *Zhonghua renmin gongheguo Aomen tebie xingzheng qu jibenfa* 中华人民共和国澳门特别行政区基本法 [Základní zákon ČLR o zvláštní administrativní oblasti Macao] ze dne 31.

4.1 VYKONAVATELÉ VEŘEJNÉ SPRÁVY

Protože se čínská právní teorie od té české liší, rozhodla jsem se základy teoretické části organizace veřejné správy v ČLR přiblížit v této kapitole. Nejedná se o pouhý přepis vybraných kapitol, ale o kompilaci teoretických základů z několika čínských učebnic správního práva, především z Luo Haocaiovy (罗豪才) učebnice Správní právo (přepřacované vydání): Vysokoškolská učebnice pro výuku správního práva (行政法学 (修订本): 高等政法院校规划教材 *Xingzhengfaxue (xiudingben): Gaodeng zhengfa yuan xiao guihua jiaocai*) a z učebnice Správní právo (行政法学 教材 *Xingzheng faxue*) autorů Jin Weifenga (金伟峰), Tang Minglianga (唐明良) a Zhu, Xinliho (朱新力) a z jiných relevantních zdrojů dostupných na internetu.⁹⁴ Při práci na této kapitole vyvstalo více problémů s překladem než v jiných částech této práce. Často jsem se rozmýšlela, jestli zvolit překlad funkční tak, aby termíny lépe odpovídaly svému významu, nebo se držet doslovného jazykového překladu. Za účelem lepšího porozumění jsem se rozhodla pro překlad funkční.

Pro čínskou právní teorii je jedním z ústředních pojmů organizace veřejné správy pojem **vykonavatelé veřejné správy (行政主体 *xingzheng zhuti*)**.⁹⁵ „Vykonavatelé veřejné správy vykonávají správu vlastním jménem, jsou způsobilí na vlastní odpovědnost vydávat správní akty, kterými rozhodují o právech a povinnostech osob a proti jejich rozhodnutí je možné se bránit správní žalobou.“⁹⁶

Veřejnou správu vykonávají **státní správní orgány (国家行政机关 *guojia xingzheng jiguan*)**, dále jen **správní orgány (行政机关 *xingzheng jiguan*)**,⁹⁷ a jiné

března 1993. Ve znění posledních předpisů. In Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.gov.cn/test/2005-07/29/content_18300.htm, dále jen základní zákon o Macau

⁹⁴ Zde mám na mysli především oficiální weby čínských státních orgánů.

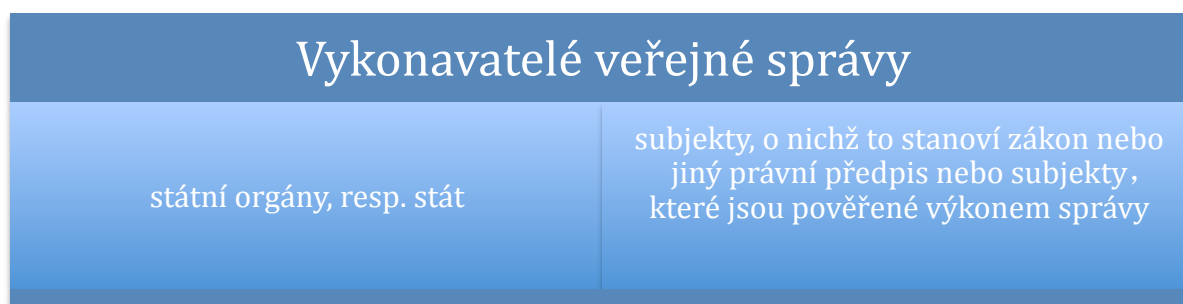
⁹⁵ Pojem 主体 *zhuti* v čínském právu trestním a občanském znamená subjekt nebo předmět; v čínských učebnicích správního práva, se kterými jsem pracovala, je však termín 行政主体 *xingzheng zhuti* používán tam, kde jsou myšleni i vykonavatelé veřejné správy, proto termín, možná problematicky, překládám jako vykonavatelé veřejné správy.

⁹⁶ LUO, Haocai 罗豪才, ref. 88, s. 18 - 19

⁹⁷ Pojem 行政机关 *xingzheng jiguan* znamená doslova správní orgán, v čínské právní teorii jde vždy o orgán státní správy; tento pojem je možné přeložit i jako nositel veřejné správy.

oprávněné - od státních orgánů odlišné - subjekty, o nichž to stanoví zákon nebo jiný právní předpis (法律、法规如授权非行政机关的某种组织 *falü, faguiru shouquan feixingzheng jiguande mouzhong zuzhi*). Liší se i od subjektů vykonávajících veřejnou správu na základě pověření (被委托的组织 *bei weituode zuzhi*), které tuto činnost však nevykonávají na vlastní odpovědnost, ale odpovědnost z jejich jednání nese správní orgán, který je výkonem správy pověřil.

Schéma 4.1 Vykonavatelé veřejné správy

4.1.1 STÁTNÍ SPRÁVNÍ ORGÁNY

Státní správní orgány jsou takové orgány státu, které na základě zákonného zmocnění vykonávají správu země (管理国家 *guanli guojia*) přímo a zastupují stát navenek. Jejich soustava je součástí moci výkonné (行政权 *xingzhengquan*) a stát jejich prostřednictvím vykonává některé své funkce (typicky např. správu země). Státní správní orgány mohou být, na rozdíl od ostatních vykonavatelů veřejné správy, zřízeny jen na základě Ústavy nebo organizačních zákonů. Státní správa veřejných záležitostí je vykonávána buď úřady pod ústřední správou nebo v přenesené působnosti jinými vykonavateli veřejné správy nebo úřady pod provinční správou (tzn. tzv. samostatnou působnost provinčních úřadů čínské právo nezná).

Pro orgány státní správy je typické hierarchické subordinační uspořádání, kde mezi státními správními orgány na organizačně vyšším stupni a státními správními orgány na organizačně nižším stupni existují vztahy nadřízenosti a podřízenosti. Orgány státní správy tedy nejsou nezávislé. Správní orgány na nižším stupni jsou vázány jednak právními předpisy, ale též rozhodnutími státních správních orgánů na

vyšším stupni, které rovněž vykonávají správní dohled.

Protože činnost správních orgánů často přímo a významně ovlivňuje fyzické i právnické osoby a jiné organizace, je důležitá možnost soudního přezkumu správních rozhodnutí i parlamentního dohledu.⁹⁸

4.1.2 DRUHY STÁTNÍCH SPRÁVNÍCH ORGÁNŮ

Rozdělení správních orgánů lze provést i z nejrůznějších hledisek uplatněním různých kritérií, já jsem vybrala několik následujících dělicích kritérií, se kterými pracuje čínská teorie. Jsou to dělicí kritéria, která podrobněji rozebírá Luo Haocai ve vysokoškolské právnické učebnici Správní právo (přepřacované vydání): Vysokoškolská učebnice pro výuku správního práva⁹⁹.

1) Správní orgány ústřední a lokální

Uplatněním územního kritéria, tedy rozsahu místní působnosti, můžeme správní orgány rozdělit na ty s celostátní působností, tedy ústřední, a na ty s lokální působností, jejichž působnost místní je omezena hranicí jejich regionu. V případě Číny se jedná především o orgány ústřední správy (tj. orgány Správní rady, pod Správní radou nebo pověřené výkonem veřejné moci orgánem ústřední správy) a o orgány správy lokální.

2) Obecné a specializované správní orgány

Četnost oblastí spadajících do pravomoci obecného správního orgánu je značně komplexní a zahrnuje všechny správní oblasti a různé další administrativní úkoly. Jako příklad můžeme uvést Státní radu a místní lidové vlády na všech úrovních (včetně vlád autonomních oblastí a zvláštních administrativních oblastí).

Zatímco obecný správní orgán má na starosti celou škálu úkolů, oblasti, kterými se zabývá specializovaný správní orgán, jsou mnohem úžeji specifikované, jedná se

⁹⁸JIN, Weifeng 金伟峰, TANG, Mingliang 唐明良 a ZHU, Xinli 朱新力, ref. 79, s. 80 a násl.

⁹⁹LUO, Haocai 罗豪才, ref. 81, s. 20 a násl.

například o nejrůznější ministerstva.

Obecné správní orgány i specializovaný správní orgán mají pravomoc vydávat příslušné obecně závazné akty.

3) Správní orgány s běžnými pravomocemi a správní orgány se zvláštními pravomocemi

Podle povahy a rozsahu pravomocí dělíme správní orgány na ty s běžnými pravomocemi a správní orgány se zvláštními pravomocemi. Předmět a obsah výkonu správy správních orgánů s běžnými pravomocemi je všeobecný a široký, překračující sektorové hranice. Jedná se například o oblasti správy daní, ochrany životního prostředí, statistiku, ekonomiku, plánování, bezpečnost, atd.

Předmět a obsah výkonu správního orgánu se zvláštními pravomocemi je užší, specializovaný, tzv. oborový. Jedná se například o správní orgány se specializovanými oprávněními v oblastech zemědělství, lesnictví, energetický úřad, atd.

4) Správní orgány vnitřní a vnější správy

Vezmeme-li jako výchozí hledisko toho, s kým správní orgán jedná, dostaneme se k dělení na správní orgány vnější a vnitřní správy. Pokud správní vztah v rámci výkonu správy vzniká mezi státním správním orgánem a fyzickou osobou, právnickou osobou nebo jinou organizací, jedná se orgány vnější správy, např. veřejná bezpečnost, lidová vláda.

Správní vztah u správních orgánů správy vnitřní vzniká mezi dvěma správními orgány nebo správním orgánem a státním úředníkem, sem patří např. nejrůznější komise a výbory, kanceláře, výzkumné ústavy a sekretariáty.

5) Správní orgány řízené kolektivním orgánem a správní orgány řízené individuálně

Podle způsobu rozhodování a systému odpovědnosti za rozhodování rozdělujeme správní orgány na ty s kolektivním vedením a na ty řízené manažerským

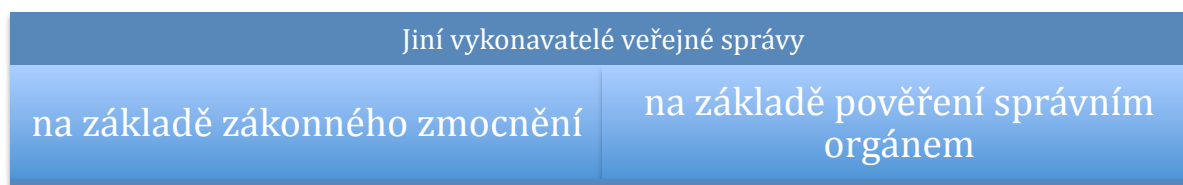
stylem,¹⁰⁰ tedy správní orgány monokratické, kdy konečné rozhodnutí spočívá na výkonném řediteli, který je odpovědný a v rozhodovacím procesu má rozhodující slovo.

Správní orgány s kolektivním řídicím orgánem vede výbor nebo komise složená z několika členů, kde rozhodnutí jsou výsledkem diskuse nebo podle principu většinového rozhodování.

4.1.3 JINÍ VYKONAVATELÉ VEŘEJNÉ SPRÁVY

Veřejnou správu mohou kromě státních správních orgánů vykonávat i od státu odlišné subjekty. Ti, kteří veřejnou správu vykonávají na základě zákonného (nebo podzákonného) zmocnění a jejich postavení je podobné statutu státního správního orgánu. Jednají vlastním jménem a na vlastní odpovědnost. Ti, kteří správu vykonávají na základě pověření správním orgánem, jsou v postavení odlišném. Nejednají vlastním jménem a z jejich jednání odpovídá správní orgán, který jim pravomoci svěřil.

Schéma 4.2 Jiní vykonavatelé veřejné správy

4.1.3.1 ZÁKONEM ZMOCNĚNÍ VYKONAVATELÉ VEŘEJNÉ SPRÁVY

Zákonné oprávnění znamená, že jsou zákonem zmocněni vykonávat určité správní funkce. Liší se od moci výkonné a nejsou správními orgány, pouze vykonávají některé činnosti veřejné správy, v čemž spočívá jejich podobnost se státními správními orgány. Jen při výkonu pravomocí jim zákonem svěřených mají postavení správního orgánu. Jedná se však o subjekty soukromého práva.

¹⁰⁰LUO, Haocai 罗豪才, ref. 88, s. 25 a násl.

Tito vykonavatelé veřejné správy nevykonávají obecnou správu, nýbrž specifickou. Čínské právo zná čtyři níže uvedené druhy k výkonu veřejné správy oprávněných - od státních orgánů odlišných – subjektů, o nichž to stanoví zákon nebo jiný právní předpis:

A. SPOLEČENSKÉ ORGANIZACE (社会团体 *shehui tuanti*)

Společenské organizace jsou podle § 2 nařízení vlády o registraci společenských organizací¹⁰¹ takové spolky, které jsou založeny za účelem, kterým není výdělečná činnost. Tyto spolky mohou vykonávat veřejnou správu v rozsahu pravomocí jim svěřených na základě zákona nebo veřejnoprávní smlouvy. Typickými společenskými subjekty jsou profesní komory nebo zájmové svazy.

Registrováno je celkem 2000 společenských subjektů s celostátní působností, z toho téměř 200 vykonává zároveň některé funkce veřejné správy. Celkový počet společenských organizací dosahoval koncem roku 2012 téměř půl milionu.¹⁰²

Společenskými organizacemi jsou např. Čínský svaz spisovatelů (中国作协 *Zhongguo Zuoxie*), Čínský svaz novinářů (中国记协 *Zhongguo Jixie*), Federace osob se zdravotním postižením (中国残联 *Zhongguo Canlian*), Čínský červený kříž (中国红十字 *Zhongguo Hong Shizi*) nebo Čínská společnost pro právní vědu (中国法学会 *Zhongguo Falu xuehui*).

B. ROZPOČTOVÉ ORGANIZACE (事业单位 *shiye danwei*)

Rozpočtové organizace ve smyslu § 2 nařízení vlády o registraci rozpočtových organizací¹⁰³ jsou takové instituce, které byly zřízeny státem nebo jinou organizací

¹⁰¹ *Shehui tuanti dengji guanli tiaoli* 社会团体登记管理条例 [Nařízení vlády o registraci společenských organizací] ze dne 25. října 1998. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка nařízení vlády.

Dostupné z: <http://cszh.mca.gov.cn/article/zcfg/200804/20080400013543.shtml>, § 2

¹⁰² SHEHUI TUANTI 社会团体 [Společenské organizace]. XINHUANET.com. [online]. ©2000 - 2012 [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/ziliao/2002-01/28/content_285782.htm

(其他组织 *qita zuzhi*) ve veřejném zájmu (公益目的 *gongyi mudì*), hospodaří i s veřejnými prostředky a jsou činné v oblasti vzdělávání, vědy, kultury, zdravotnictví apod. Typicky jsou rozpočtovými organizacemi veřejné vysoké školy, média nebo nemocnice. Většina je zřízena a financována přímo státem, ale zřizovatelem mohou být i od státu odlišné subjekty, jako fyzické nebo právnické osoby a jiné organizace.¹⁰⁴

Rozpočtové organizace jsou např. Agentura Nová Čína (新华社 *Xinhua tongxunshè*), Akademie věd Číny (中国科学院 *Zhongguo kexueyuan*), Akademie společenských věd Číny (中国社会科学院 *Zhongguo shehui kexueyuan*), Národní správní škola (国家行政学院 *Guojia xingzheng xueyuan*), Čínská komise pro cenné papíry (中国证券监督管理委员会 *Zhongguo zhenquan jiandu guanli weiyuanhui*), Čínská komise pro dozor nad pojišťovny (中国保险监督管理委员会 *Zhongguo baoxian jiandu guanli weiyuanhui*) nebo Čínská komise pro dozor nad bankovním sektorem (中国银行业监督管理委员会 *Zhongguo yinhangyè jiandu guanli weiyuanhui*).

C. SAMOSPRÁVNÉ ORGANIZACE MAS NA ZÁKLADNÍ ÚROVNI (基层群众性自治组织 *jiceng qunzhongxing zizhi zuzhi*)

Samosprávné organizace mas na základní úrovni jsou buď samosprávné organizace na úrovni měst (城市 *chengshi*) a tvoří je tzv. rezidentské komise (居民委员会 *jumin weiyuanhui*), nebo samosprávné organizace na úrovni vesnických oblastí (农村 *nongcun*), které tvoří tzv. komise vesničanů (村民委员会 *nongmin weiyuanhui*). Tyto samosprávné organizace zakládají jen obyvatelé daných oblastí a jsou pod vedením (受指导 *shou zhidao*) příslušné místní lidové vlády (人民政府

¹⁰³ *Shiye danwei dengji guanli lixian tiaoli* 事业单位登记管理暂行条例 [Nařízení vlády o registraci rozpočtových organizací] ze dne 25. října 1998. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка nařízení vlády.

Dostupné z: <http://www.lawinfochina.com/display.aspx?lib=law&id=3601&CGid=>, § 2

¹⁰⁴ LUO, Haocai 罗豪才, ref. 79, s. 18

renmin zhengfu). Kromě toho na ně jsou přeneseny některé pravomoci státních správních orgánů.

D. TECHNICKÉ INSPEKCE, AUTORIZAČNÍ ORGÁNY (技术检验、鉴定机构 *jishu jianyan, jianding jigou*)

Na základě zákona mohou státní správní orgány pověřit vydáváním technických osvědčení výše zmíněné subjekty.¹⁰⁵

Např. dle měrového zákona¹⁰⁶ mohou vlády na vyšší úrovni než je městys buď samy plnit funkci měrového úřadu, nebo takovýto úřad zřídit.

4.1.3.2 SPRÁVNÍM ORGÁNEM POVĚŘENÍ VYKONAVATELÉ VEŘEJNÉ SPRÁVY

Do této skupiny patří všechny další subjekty, které vykonávají správu na základě pověření (委托 *weituo*) státního správního orgánu. Tyto subjekty nevykonávají správu obecnou, ale specializovanou a mohou jim být svěřeny jen některé správní pravomoci (vyloučena je např. možnost udělovat různá povolení, licence) a činí tak jménem správního orgánu, který je pověřil a na jeho odpovědnost.

¹⁰⁵LUO, Haocai 罗豪才, ref. 88, s. 25 a násl.

¹⁰⁶*Zhonghua renmin gongheguo jiliang fa* 中华人民共和国计量法 [Zákon ČLR o mírách] ze dne 6. září 1985. Ve znění pozdějších předpisů. In. Sbirka zákonů. Dostupné z: <http://law.lawtime.cn/d567554572648.html>, dále jen měrový zákon, § 9

4.2 STÁTNÍ RADA

Státní rada je ústřední vládou Čínské lidové republiky a je nevyšším správním a výkonným orgánem země. Ministerského předsedu volí VSLZ, kterému se Státní rada i zodpovídá. Dozor nad Státní radou vykonává Stálý výbor VSLZ. Za práci Státní rady je odpovědný právě premiér.¹⁰⁷

Státní rada se schází buď na plenárním zasedání (全体会议 *quantí huiyi*) nebo ve složení stálého výboru /Státní rady/ (常务会议 *chang wu huiyi*). Stálý výbor tvoří premiér, vicepremiér, státní poradci a generální sekretář, tvoří ho ministři, předsedové komisí a prezident auditního dvora, a schází se každý týden.¹⁰⁸ Rozhodnutí, příkazy a nařízení vlády podepisuje premiér.

Kategorizaci a bližší vymezení ústředních státních správních orgánů provádí nařízení vlády o zřizování a organizaci ústředních správních orgánů (国务院行政机构设置和编制管理条例 *guowuyuan xingzheng jigou shezhi he bianzhi guanli tiaoli*), které stanoví, že správní orgány Státní rady (nebo pod Státní radou) se podle svých funkcí dělí na Úřad vlády (国务院办公厅 *guowuyuan bangongting*), ministerstva a orgány na úrovni ministerstev Státní rady (国务院组成部门 *guowuyuan zucheng bumen*), vládní agentury (国务院直属机构 *guowuyuan zhishu jigou*), kanceláře Státní rady (国务院办事机构 *guowuyuan banshi jigou*), úřady zřizované ministerstvy a jinými orgány na úrovni ministerstev (国务院组成部门管理的国家行政机构 *guowuyuan zucheng bumen guanlide guojia xingzheng jigou*) a koordinační orgány Státní rady (国务院议事协调机构 *guowuyuan yishi xiediao jigou*).¹⁰⁹

¹⁰⁷ *Guowuyuan xingzheng jigou shezhi he bianzhi guanli tiaoli* 国务院行政机构设置和编制管理条例 [Nařízení vlády o zřizování a organizaci ústředních správních orgánů] ze dne 3. srpna 1998. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírká nařízení vlády. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/ziliao/2003-08/13/content_1024686.htm, § 3

¹⁰⁸ § 4 OZSR

¹⁰⁹ § 6 OZSR

4.2.1 STÁTNÍ PORADCI

Státní poradci pomáhají premiérovi a vicepremiérovi ve zvládnání náročné vládní agendy a reprezentují vládu v zahraničí. Ve vládě jde o nejvýznamnější pozici hned po premiérovi a vicepremiérovi. V tomto období je jmenováno pět Státních poradců, jedním z nich je generální sekretář Státní rady Yang Jing (杨晶), ministr národní obrany Chang Wanquan (常万全), ministr veřejné bezpečnosti Guo Shengkun (郭声琨) a dále Yang Jiechi (杨洁篪), která odpovídá za záležitosti zahraniční politiky a Taiwanu, Hongkongu a Macaa a Wang Yong (王勇), jehož agendou jsou státní podniky, obchod a pracovní bezpečnost.

4.2.2 ÚŘAD VLÁDY

Úřad vlády (国务院办公厅 *guowuyuan bangongting*), který připravuje denní program vlády, vede generální sekretář.¹¹⁰

4.2.3 MINISTERSTVA A JINÉ ORGÁNY NA ÚROVNI MINISTERSTEV

Ministerstva a jiné ústřední správní orgány na úrovni ministerstev (tj. i auditní dvůr, Čínská lidová banka) zřizuje a zrušuje na návrh premiéra buď VSLZ, nebo jeho Stálý výbor.¹¹¹ Ministry a vedoucí komisí vybírá premiér se souhlasem Stálé rady VSLZ a jmenuje je prezident. Každé ministerstvo vede jeden ministr (部长 *buzhang*), který jmenuje 2 – 4 náměstky (副部长 *fubuzhang*). Komise mají jednoho vedoucího (主任 *zhuren*), mezi 2 - 4 náměstky (副主任 *fuzhuren*) a celkem 5 – 10 členů. Vedoucí komise a ministr odpovídají za práci orgánů, jejichž vedení vykonávají, udílejí rozkazy a pokyny a svolávají zasedání.¹¹² Z výkonu své funkce odpovídají

¹¹⁰ § 7 OZSR

¹¹¹ § 8 OZSR

¹¹² § 10 OZSR

vládě, kterou zároveň zpravují a která jim uděluje instrukce. Na základě zákona a rozhodnutí vlády (根据法律和国务院的决定 *genju falü he guowuyuande jue ding*) a v mezích svých oprávnění (权限内 *quanxiannei*) mohou vydávat rozhodnutí, pokyny a ministerská nařízení.¹¹³

Ministerstva a úřady na úrovni ministerstev jsou ústředními orgány státní správy s celostátní působností a jsou účelově organizované, tj. dle oblastí činnosti státu. Jsou oprávněny k vydávání obecně závazných správních aktů a jedná se orgány monokratické.

V současnosti je zřízeno následujících 25 ústředních správních orgánů Státní rady na ministerské úrovni (tj. ministerstva, komise, národní banka a auditní dvůr):

Ministerstvo zahraniční (外交部 *Waijiao bu*)

Ministerstvo národní obrany (国防部 *Guofang bu*)

Národní komise pro rozvoj a reformy (国家发展和改革委员会 *Guojia fazhan he gaige weiyuanhui*)

Ministerstvo školství (教育部 *Jiaoyu bu*)

Ministerstvo pro vědu a technologii (科学技术部 *Kexue jishu bu*)

Ministerstvo průmyslu a informačních technologií (工业和信息化部 *Gongye he xiaoxihua bu*)

Národní komise pro záležitosti národnostních menšin (国家民族事务委员会 *Guojia minzu shiwu weiyuanhui*)

Ministerstvo veřejné bezpečnosti (公安部 *Gongan bu*)

Ministerstvo pro dozor (监察部 *Jiancha bu*)

Ministerstvo pro občanské záležitosti (民政部 *Minzheng bu*)

Ministerstvo spravedlnosti (司法部 *Sifa bu*)

Ministerstvo financí (财政部 *Caizheng bu*)

Ministerstvo pro lidské zdroje a sociální zabezpečení (人力资源和社会保障部 *Renli ziyuan he shehui baozhang bu*)

Ministerstvo půdy a zdrojů (国土资源部 *Guotu ziyuan bu*)

Ministerstvo ochrany životního prostředí (环境保护部 *Huanjing baohu bu*)

¹¹³§ 11 OZSR

Ministerstvo pro bydlení a urbanizaci (住房和城乡建设部 *Zhufang he cheng xiang jianshe bu*)

Ministerstvo dopravy (交通运输部 *Jiaotong yunlun bu*)

Ministerstvo pro vodní zdroje (水利部 *Shuili bu*)

Ministerstvo zemědělství (农业部 *Nongye bu*)

Ministerstvo obchodu (商务部 *Shangwu bu*)

Ministerstvo kultury (文化部 *Wenhua bu*)

Národní komise pro zdraví a plánování (国家卫生和计划生育委员会 *Guojia weisheng he jihua shengyu weiyuanhui*)

Lidová banka Číny (中国人民银行 *Zhongguo renmin yinhang*)

Auditní dvůr (审计署 *Shenji shu*)

Ministerstvo národní bezpečnosti (国家安全部 *Guojia anquan bu*)

4.3 ÚSTŘEDNÍ SPRÁVNÍ ORGÁNY POD STÁTNÍ RADOU NEBO MINISTERSTVY

Ústřední správní orgány jsou zřizované buď přímo Státní radou, nebo jejími ministerstvy (resp. úřady na úrovni ministerstev). Tyto instituce nebo agentury zřizuje přímo Státní rada nebo k tomu oprávněné ministerstvo bez souhlasu VSLZ nebo Stálého výboru VSLZ.

4.3.1 AGENTURY PŘÍMO POD STÁTNÍ RADOU (VLÁDNÍ AGENTURY)

Specializovanou správu vykonávají vládní agentury, které jsou zřizovány Státní radou a mají samostatné správní funkce. Jsou to ústřední orgány státní správy s celostátní působností, které jsou organizované dle oblasti jejich činnosti; jedná se o orgány specializované správy. Mohou být monokratické nebo kolektivní. Jsou

oprávněny k vydávání obecně závazných správních aktů (na rozdíl od veřejných institucí).¹¹⁴

Následuje jejich výčet:

Vládní komise pro správu a dohled nad státním majetkem (国务院国有资产监督管理委员会 *Guowuyuan guoyou zichan jiandu guanli weiyuanhui*)

Generální správa cel ČLR (中华人民共和国海关总署 *Zhonghua renmin gongheguo haiguan zongshu*)

Národní správa daní (国家税务总局 *Guojia shuiwu zongju*)

Národní správa a dozor nad obchodem (国家工商行政管理总局 *Guojia gongshang xingzheng guanli zongju*)

Národní správa pro dozor a inspekci kvality a karantény (国家质量监督检验检疫总局 *Guojia zhiliang jiandu jianyan jianyi zongju*)

Správa tisku, vydavatelství, filmu, televize a rádia ČLR (中华人民共和国新闻出版广电总局 *Zhonghua renmin gongheguo xinwen chuban guangdian zongju*)

Národní správa sportu (国家体育总局 *Guojia tiyu zongju*)

Národní správa pro dozor nad bezpečností práce (国家安全生产监督管理总局 *Guojia anquan shengchan jiandu guanli zongju*)

Národní správa pro dozor nad potravinami a léčivy (国家食品药品监督管理总局 *Guojia shipin yuepin jiandu guanli zongju*)

Národní statistický úřad (国家统计局 *Guojia tongji ju*)

Národní lesnický úřad (国家林业局 *Guojia linye ju*)

Národní úřad průmyslového vlastnictví (国家知识产权局 *Guojia zhishichanquan ju*)

Národní úřad pro turismus (国家旅游局 *Guojia luyou ju*)

Národní úřad pro záležitosti náboženství (国家宗教事务局 *Guojia zongjiao shiwu ju*)

¹¹⁴LUO, Haocai 罗豪才, ref. 88, s. 25 a násl.

Správa státních správních úřadů (国家机关事务管理局 *Guojia jiguan shiwu ju*)

Národní protikorupční úřad (国家预防腐败局 *Guojia yufang wubai ju*)

4.3.4 KANCELÁŘE STÁTNÍ RADY

Premiér má k dispozici kanceláře Státní rady, které mu poskytují podporu v určitých záležitostech, tyto kanceláře na rozdíl od vládních agentur nemají samostatné správní funkce a slouží jako poradní orgány.

Kancelář Státní rady pro zahraniční Číňany (国务院侨务办公室 *Guowuyuan qiaowu bangongshi*)

Kancelář Státní rady pro záležitosti Hongkongu a Macaa (国务院港澳事务办公室 *Guowuyuan Xiang Ao shiwu bangongshi*)

Kancelář Státní rady pro legislativu (国务院法制办公室 *Guowuyuan fazhi bangongshi*)

Kancelář Státní rady pro výzkum (国务院研究室 *Guowuyuan yanjiu shi*)

Kancelář Státní rady pro záležitosti Taiwanu (国务院台湾事务办公室 *Guowuyuan Taiwan shiwu bangongshi*)

Kancelář státních poradců (国务院参事室 *Guowuyuan canshishi*)

4.3.5 ÚŘADY ZŘIZOVANÉ MINISTERSTVY A JINÝMI ORGÁNY NA ÚROVNI MINISTERSTEV

Ministerstva a orgány na úrovni ministerstev mohou na základě zákona zřizovat další správní úřady, jejich výčet následuje níže:

Státní úřad pro stížnosti (国家信访局 *Guojia xingfang ju*)

Státní obilný úřad (国家粮食局 *Guojia lianshi ju*)

Státní energetický úřad (国家能源局 *Guojia nengyuan ju*)

Státní správa obranného průmyslu (国家国防科技工业局 *Guojia guofang keji gongye ju*)

Státní úřad tabákového monopolu (国家烟草专卖局 *Guojia yancao zhuanmai ju*)

Státní úřad pro zahraniční experty (国家外国专家局 *Guojia waiguo zhuanjia ju*)

Státní úřad pro státní úředníky (国家公务员局 *Guojia gongwuyuan ju*)

Státní námořní správa (国家海洋局 *Guojia haiyang ju*)

Státní geografický úřad (国家测绘地理信息局 *Guojia cehui dili xinxi ju*)

Státní úřad pro železniční cesty (国家铁路局 *Guojia tielü ju*)

Čínský národní úřad civilního letectví (中国民用航空局 *Guojia minyong hangkong ju*)

Státní poštovní úřad (国家邮政局 *Guojia youzheng ju*)

Státní úřad pro kulturní dědictví (国家文物局 *Guojia wenwu ju*)

Národní správa čínské medicíny (国家中医药管理局 *Guojia zhongyiyao guanli ju*)

Národní devizová správa (国家外汇管理局 *Guojia haiyang ju*)

Národní úřad pro bezpečnost těžby (国家煤矿安全监察局 *Guojia meikuang anquan ju*)

Národní archiv (国家档案局 *Guojia dang`an ju*)

Národní úřad ochrany utajovaných skutečností (国家保密局 *Guojia baomi ju*)

Národní kryptografický úřad (国家密码管理局 *Guojia mima guanli ju*)

Národní kosmický úřad (国家航天局 *Guojia hangtian ju*)

4.3.6 KOORDINAČNÍ ORGÁNY STÁTNÍ RADY

Meziresortní organizaci a koordinaci vládních politik mají na starosti tzv. koordinační orgány Státní rady. Se souhlasem Státní rady mohou v rámci plnění jim svěřených úkolů vydávat podzákonné akty.

V současnosti je zřízeno více než třicet takovýchto orgánů. Může se jednat o orgány trvalé nebo jen dočasné a *ad hoc* zřízené. Nazývají se buď komisemi (委员会 *weiyuanhui*) nebo skupinami (小组 *xiaozu*). Jelikož je jejich počet oproti jiným institucím relativně nestabilní, nebudu uvádět jejich taxativní výčet, myslím, že dva následující příklady budou stačit:

Pracovní komise pro problematiku stárnutí populace (全国老龄工作委员会 *Quanguo laoling gongzuo weiyuanhui*)

Skupina Státní rady pro rozvoj západních oblastí (国务院西部地区开发领导小组 *Guowuyuan xibu diqu kaifa lingdao xiaozu*)

4.3.7 ROZPOČTOVÉ ORGANIZACE POD STÁTNÍ RADOU

Rozpočtové organizace pod Státní radou (国务院直属事业单位 *guowuyuan zhishu shiye danwei*) jsou od vlády odlišní vykonavatelé veřejné správy, kteří však byli vládou zřízeni a správu vykonávají na základě oprávnění. Byli zřízeni k zajištění některých funkcí státu. Tito vykonavatelé veřejné správy nevykonávají obecnou správu, nýbrž specifickou a nejsou oprávněni k vydávání obecně závazných správních aktů (na rozdíl od státních správních orgánů).¹¹⁵

Výčet rozpočtových organizací pod Státní radou:

Agentura Nová Čína (新华通讯社 *Xinhua tongxunshe*)

Akademie věd Číny (中国科学院 *Zhongguo kexueyuan*)

Akademie společenských věd Číny (中国社会科学院 *Zhongguo shehui kexueyuan*)

¹¹⁵ LUO, Haocai 罗豪才, ref. 88, s. 25 a násl.

Čínská akademie inženýrství (中国工程院 *Zhongguo gongchengyuan*)

Vládní centrum pro výzkum a rozvoj (国务院发展研究中心 *Guowuyuan fazhan yanjiu zhongxin*)

Národní správní škola (国家行政学院 *Guojia xingzheng xueyuan*)

Čínská komise pro cenné papíry (中国证券监督管理委员会 *Zhongguo zhengquan jiandu guanli weiyuanhui*)

Čínská komise pro dozor nad pojišťovnami (中国保险监督管理委员会 *Zhongguo baoxian jiandu guanli weiyuanhui*)

Čínská komise pro dozor nad bankovním sektorem (中国银行业监督管理委员会 *Zhongguo yinhangye jiandu guanli weiyuanhui*).

Čínský seismologický úřad (中国地震局 *Zhongguo dizhen ju*)

Čínský meteorologický úřad (中国气象局 *Guojia qixiang ju*)

Státní fond sociálního zabezpečení (全国社会保障基金理事会 *Guojia shehui baozheng jijin lishi hui*)

Komise pro národní fond přírodních věd (国家自然科学基金委员会 *Guojia ziran kexue jijin weiyuanhui*)

Národní úřad pro atomovou energii (国家原子能机构 *Guojia yuanzineng jigou*)

4.4 ORGANIZACE ÚZEMNÍ SPRÁVY

Čínská lidová republika je unitárním státem (单一制国家 *danyizhi guojia*), kde jednotlivé provincie, municipality, autonomní oblasti i zvláštní administrativní oblasti představují územně-správní jednotky země (a tyto se dále dělí na menší jednotky). Územně-správní zřízení je upraveno především v Ústavě a v zákonech. Vlády jednotlivých územně-správních celků představují nižší jednotku centralizované správy země a to i v případě tzv. autonomních celků. Národnostní samospráva znamená, že některé oblasti mohou být po schválení Stálým výborem VSLZ upraveny odlišně od celostátně platných norem, ale AO větší míru autonomie než provincie reálně nemají, spíše naopak, jejich legislativa totiž podléhá předběžné kontrole ze strany Stálého výboru VSLZ.¹¹⁶

Ústavní základ územně-správního zřízení ČLR představují čl. 30 Ústavy (resp. i čl. 31 Ústavy, ale ten se týká zřízení zvláštních administrativních oblastí).

Územně-správní jednotky Čínské lidové republiky jsou následující:

- 1) Celá země se dělí na provincie, autonomní oblasti a municipality;
- 2) Provincie a autonomní oblasti se dělí na autonomní prefektury, okresy, autonomní okresy, města;
- 3) Okresy a autonomní okresy se dělí na obce, autonomní obce a městyse.

Municipality a velká města se dělí na čtvrtě a okresy. Autonomní prefektury se dělí na okresy, autonomní okresy a města.

Autonomní oblasti, autonomní prefektury a autonomní okresy jsou samosprávnými celky národnostních menšin.¹¹⁷

Územně-správní orgány země se většinou dělí na následující tři stupně:

- 1) vláda provincie (省 *sheng*), autonomní oblasti (自治区 *zizhiqu*) a municipality (直辖市 *zhixiashi*)
- 2) vláda okresu (县 *xian*), autonomního okresu (自治县 *zizhixian*), města na úrovni okresu (县级市 *xianjishi*)
- 3) vláda obce (乡 *xiang*), národnostní obce (民族乡 *minzuxiang*), městyse (镇 *zhen*) nebo národnostního městyse (民族乡 *minzuzhen*).

¹¹⁶ HEILMANN, Sebastian, ref. 4, s. 104 a násl.

¹¹⁷ Ústava, čl. 30

Některá území mají správu čtyřstupňovou; mezi vládou na provinční úrovni a vládou na okresní úrovni je ještě jeden mezistupeň, konkrétně autonomní prefektury (自治州 *zizhizhou*), města na úrovni prefektury (设区的市 *shequde shi*) a pak města nad okresem (市管县的市 *shiguan rande shi*). Čtyřstupňovou správu mohou mít autonomní oblasti a provincie, municipality ne.

Lidové vlády všech úrovní územní správy jsou orgány moci výkonné příslušných lidových shromáždění a zároveň jsou státními správními orgány. Lidové vlády na všech úrovních jsou v systému dvojí podřízenosti (双重从属制 *shuangzhong congshu zhi*): Jednak podléhají příslušnému lidovému shromáždění, jsou mu zodpovědné a podávají zprávy o své činnosti a zároveň podléhají lidové vládě na nejbližším nadřazeném stupni, jsou jí zodpovědné a podávají zprávy o své činnosti a přijímají jednotné (统一领导 *tongyi lingdao*) vedení Státní rady.¹¹⁸

Lidové vlády všech úrovní mají předsedu vlády a místopředsedu a vedoucí departmentů. Provinční a prefekturní vlády kromě toho mají i funkci tajemníka. Departementy (部门 *bumen*)¹¹⁹ nezřizují pouze vlády vesnic a městysů. Lidové vlády v jednotlivých provinciích (AO, municipalitách) jsou ve věcech, kterými se centrální vláda nezabývá, pod jednotným vedením lidové vlády na první úrovni. Zřizování departementů jednotlivých úrovní podléhá schválení lidové vlády na vyšší úrovni.

4.4.1 NÁRODNOSTNÍ SAMOSPRÁVA

Právo na národnostní samosprávu je zaručeno v Ústavě, která stanoví, že orgány územní samosprávy jsou zřízeny v místech, která jsou kompaktně obývána národnostní menšinou, a vykonávají právo na samosprávu. Každá samosprávná oblast národnostních menšin je nedílnou součástí Čínské lidové republiky. Každá národnostní menšina má právo používat vlastní jazyk a písmo a zachovávat nebo měnit vlastní tradice.¹²⁰ Další je stanoveno v zákoně o samosprávě oblastí národnostních menšin.

¹¹⁸ LUO, Haocai 罗豪才, ref. 88, s. 27

¹¹⁹ Jedná se o lokální obdobu ministerstev.

¹²⁰ Ústava, čl. 4

Samosprávné národnostní oblasti mohou být na nižší než provinční úrovni zřízeny ve všech územně-správních celcích ČLR. Samosprávných národnostních oblastí je celá řada a vyskytují se snad v každé územně správní jednotce ČLR na první úrovni. Oproti tomu autonomních oblastí je celkem 5 a jsou to územně-správní celky na úrovni provincií. Legislativa samosprávných autonomních oblastí (oblasti národnostních menšin na nižším než prvním stupni územně-správních celků) podléhá předběžné kontrole ze strany místních provinčních Stálých výborů Lidového shromáždění.

Lidové vlády autonomních oblastí, autonomních prefektur a autonomních okresů vykonávají jednak běžnou správu, jednak jim Ústavou a zákony svěřenou samosprávu, která jim dovoluje při zohlednění zvláštních podmínek přijímat odlišnou legislativu a stanovovat odlišné politiky v rámci své národnostní oblasti. Rovněž zřizují vlastní prokuratury.

Schéma 4.4.2 Územně-správní jednotky ČLR¹²¹

A) provinční úroveň – 33, resp. 34 (Taiwan), správních celků

22, resp. 23 (Taiwan), provincií (省 *sheng*)

5 autonomních oblastí (自治区 *zìzhìqū*)

4 municipality (直辖市 *zhíxiáshì*)

2 zvláštní administrativní oblasti (特别行政区 *tèqū*)

B) prefekturní úroveň – 333 správních celků

286 městských prefektur (地级市 *dìjīshì*)

30 autonomních prefektur (自治州 *zìzhìzhōu*)

¹²¹ Schéma vypracováno především s přihlédnutím k následujícímu článku: ADMINISTRATIVE GLIEDERUNG DER VOLKSREPUBLIK CHINA. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. Wikipedia Foundation, 6. 6. 2005, last modified on 30. 11. 2013 17:13 SELČ [cit. 2014-03-18]. Dostupné z:

http://de.wikipedia.org/wiki/Administrative_Gliederung_der_Volksrepublik_China

14 prefektur (地区 dìqū)

3 ajmany (mongolsky: ᠠᠶᠢᠮᠠᠶ *ayimay*; čínsky 盟 *méng*) – jedná se *de facto* o prefektury v AO Vnitřní Mongolsko

C) okresní úroveň – ca 2.852 správních celků

1 452 okresů (县 xiàn)

861 městských obvodů (市辖区 shìxiáqū)

368 městských okresů pod přímou správou provincií (省直辖县级市 xiànjíshì)

117 autonomních krajů (自治县 zìzhìxiàn)

49 korouhví (mongolsky: ᠬᠣᠰᠢᠷᠢᠭᠤ *qosiryu*, čínsky 旗 qí) – jedná se *de facto* o okresy v AO Vnitřní Mongolsko

3 autonomní korouhve (自治旗 zìzhìqí) – jedná se *de facto* o okresy v AO Vnitřní Mongolsko

jedna zvláštní oblast (特区 tèqū) v provincii Guizhou

jedna lesní oblast (林区 línqū) v provincii Hubei

D) obecní úroveň - 40.446 správních celků

19.881 městysů (镇 zhèn)

12.066 obcí (乡, xiāng).

7.282 uličních obvodů (街道 jiēdào)

1.063 národnostních obcí (民族乡 mínzúxiāng)

151 somonů (苏木, sūmù) – ekvivalenty obcí v AO Vnitřní Mongolsko

2 veřejné místní obvody (区公所 qūgōngsuǒ).

1 národnostní somon (民族苏木 mínzú sūmù) - ekvivalenty národnostních obcí v AO Vnitřní Mongolsko

4.5 ZVLÁŠTNÍ ADMINISTRATIVNÍ OBLASTI

Ústava stanoví, že stát může zřídit zvláštní administrativní zóny, pokud je to třeba. Systém vlády zvláštních administrativních oblastí je stanoven v zákonech, které podléhají schválení VSLZ, a zohledňuje speciální podmínky.¹²² Článek 31 Ústavy se stal předpokladem pro možnost začlenění dvou dříve zámořských území západních mocností. Hongkong podléhal správě Spojeného království Velké Británie a Severního Irska a Macao patřilo Portugalsku. Tato dvě bývalá zámořská území jsou v současnosti zvláštními administrativními oblastmi ČLR. Dosud nebyly plně začleněné do správního systému ČLR a disponují velmi širokou mírou autonomie. Až na oblasti obrany a zahraniční politiky, jsou prakticky nezávislé.¹²³ Jejich „ústavou“ jsou tzv. základní zákony.

Vůdčím principem obou těchto zákonů je myšlenka jedné země a dvou systémů (一个国家, 两种制度 *yige guojia, liangzhong zhidu*)¹²⁴, což znamená, že zde socialistický systém nebude minimálně 50 let následujících od předání těchto teritorií ČLR praktikován.¹²⁵ V případě Hongkongu to znamená do 1. července 2047 a v případě Macaa o téměř dva a půl roku déle, tedy do 20. prosince 2049. Zvláštní administrativní oblasti jsou nedílnou součástí ČLR.¹²⁶

Všečínské shromáždění lidových zástupců udělilo zvláštním administrativním oblastem vysoký stupeň autonomie s vlastní mocí výkonnou, zákonodárnou a nezávislým soudnictvím včetně konečné možnosti soudního přezkumu.¹²⁷ Zákony a podzákonné akty veřejné správy (v případě Hongkongu i včetně anglosaského zvykového práva a ekvit), které nejsou v rozporu se základním zákonem, zůstávají v platnosti.¹²⁸

¹²²Ústava, čl. 31

¹²³HEILMANN, Sebastian, ref. 4, s. 123 a násled.; jim Státní radou svěřené otázky zahraniční politiky však mohou řešit samostatně (čl. 13 základního zákona o Macau a čl. 13 základního zákona o Hongkongu)

¹²⁴Preambule základního zákona o Hongkongu a preambule základního zákona o Macau

¹²⁵Čl. 5 základního zákona o Macau a čl. 5 základního zákona o Hongkongu

¹²⁶Čl. 1 základního zákona o Macau a čl. 1 základního zákona o Hongkongu

¹²⁷Čl. 2 základního zákona o Macau a čl. 2 základního zákona o Hongkongu

¹²⁸Čl. 8 základního zákona o Macau a čl. 8 základního zákona o Hongkongu

4.5.1 HONGKONG

Čínsko - britské společné prohlášení bylo mezi Čínskou lidovou republikou a Spojeným královstvem Velké Británie a Severního Irska podepsáno 19. prosince 1984 a stanovilo základní principy navrácení zámořského území Hongkong Číně. Tyto principy byly promítnuty do Základního zákona o zvláštní administrativní oblasti Hongkong ze dne 4. dubna 1990, s účinností od 1. července 1997.

Základní zákon o Hongkongu má 160 článků rozdělených do devíti částí a tři přílohy. Část první představuje základní principy, část druhá pojednává o vztahu centrálních autorit a zvláštní administrativní oblasti Hongkong, třetí část upravuje základní práva a povinnosti residentů, část čtvrtá přibližuje strukturu státních orgánů, pátá část se týká ekonomiky, část šestá je nazvána “Vzdělání, věda, kultura, sport, náboženství a sociální zabezpečení”, část osmá se týká záležitostí zahraničních a poslední část, část devátá, je závěrečným ustanovením. Příloha první stanoví pravidla pro volbu hongkongského guvernéra (长官 / 長官 *zhangguan*, anglicky: Chief Executive),¹²⁹ příloha druhá pojednává o struktuře a volbách do zákonodárné rady a příloha třetí vyjmenovává národní zákony, které jsou aplikovány i v Hongkongu.

Základní zákon o Hongkongu zaručuje základní lidská, ale i sociální a kulturní práva nebo svobodu pohybu a pobytu v nesrovnatelně širší míře než Ústava ČR. Zaručuje se svoboda projevu, tisku, sdružování, právo na demonstrace, právo vstoupit do odborů a právo na stávkou.¹³⁰ Garantována je nedotknutelnost obydlí,¹³¹ svoboda pohybu a pobytu,¹³² svoboda svědomí, náboženského vyznání a jeho výkonu.¹³³ Osobní svoboda hongkongských residentů je zaručena. Žádný z hongkongských residentů nesmí být nezákonně zatčen, zadržen nebo uvězněn. Mučení nebo

¹²⁹Zde uvádím variantu ve zjednodušených i tradičních znacích a název funkce i v angličtině, protože i ta je úřední řečí Hongkongu.

¹³⁰Čl. 27 základního zákona o Hongkongu

¹³¹Čl. 29 základního zákona o Hongkongu

¹³²Čl. 31 základního zákona o Hongkongu

¹³³Čl. 32 základního zákona o Hongkongu

nezákonné zbavení života je zakázáno.¹³⁴ Hongkongští residenti mají nárok na zákonné sociální zabezpečení.¹³⁵

Guvernér je předsedou výkonné rady (行政会议／行政會議 *xingzheng huiyi*, anglicky: Executive Council)¹³⁶ a vlády (政府／政府 *zhengfu*, anglicky: Government)¹³⁷ a zároveň představitelem Hongkongu v ČLR.¹³⁸ Je jmenován Státní radou a volen sborem volitelů, který je blíže specifikován v příloze třetí základní zákona o Hongkongu. Disponuje značně širokými pravomocemi, *de facto* v sobě zahrnuje pravomoci, kterými v neprezidentském systému běžně disponuje premiér a prezident.¹³⁹

¹³⁴ Čl. 28 základního zákona o Hongkongu

¹³⁵ Čl. 36 základního zákona o Hongkongu

¹³⁶ Jedná se o poradní sbor guvernéra.

¹³⁷ Čl. 60 základního zákona o Hongkongu

¹³⁸ Čl. 43 základního zákona o Hongkongu

¹³⁹ *The Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China* [Základní zákon ČLR o zvláštní administrativní oblasti Hongkong] ze dne 4. dubna 1990. Ve znění pozdějších předpisů. In Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.basiclaw.gov.hk/en/basiclawtext/images/basiclaw_full_text_en.pdf, dále jen základní zákon o Hongkongu – anglická verze, čl. 48: The Chief Executive of the Hong Kong Special Administrative Region shall exercise the following powers and functions:

- (1) To lead the government of the Region;
- (2) To be responsible for the implementation of this Law and other laws which, in accordance with this Law, apply in the Hong Kong Special Administrative Region;
- (3) To sign bills passed by the Legislative Council and to promulgate laws;
To sign budgets passed by the Legislative Council and report the budgets and final accounts to the Central People's Government for the record;
- (4) To decide on government policies and to issue executive orders;
- (5) To nominate and to report to the Central People's Government for appointment the following principal officials: Secretaries and Deputy Secretaries of Departments, Directors of Bureaux, Commissioner Against Corruption, Director of Audit, Commissioner of Police, Director of Immigration and Commissioner of Customs and Excise; and to recommend to the Central People's Government the removal of the above- mentioned officials;
- (6) To appoint or remove judges of the courts at all levels in accordance with legal procedures;
- (7) To appoint or remove holders of public office in accordance with legal procedures;

Vrcholným administrativním a výkonným orgánem Hongkongu je vláda, která zároveň formuluje a implementuje hlavní politiky Hongkongu, sestavuje rozpočet, vyřizuje zahraniční agendu, ke které je zmocněná centrální vládou, vypracovává zákony, vydává podzákonné akty a pověřuje úředníky, aby ji zastupovali na jednáních parlamentu - legislativní rady (立法会 / 立法會 *lifahui*, anglicky: Legislative Council).¹⁴⁰

Legislativní rada je zákonodárným sborem Hongkongu. Má 70 členů, z nichž polovina je volena ve volbách přímých a druhá polovina dosazena na základě správních obvodů Hongkongu (jde o členy obvodních rad).

Hongkong rovněž disponuje vlastní mocí soudní, které nepodléhá kontrole ze strany ČLR. Soustava soudů byla po přechodu Hongkongu pod jurisdikci ČLR doplněna o Nejvyšší soud.¹⁴¹

Hongkong se dělí na osmnáct obvodů (区 / 區 *qu*, anglicky: District), ve kterých jsou volena zastupitelstva - obvodní rady (区议会 / 區議會 *qu yihui*, anglicky: District Council), které jsou voleny residenty přímo.

Současným guvernérem Hongkongu je Leung Chun Ying (梁振英 *Liang Zhengying*).

(8) To implement the directives issued by the Central People's Government in respect of the relevant matters provided for in this Law;

(9) To conduct, on behalf of the Government of the Hong Kong Special Administrative Region, external affairs and other affairs as authorized by the Central Authorities;

(10) To approve the introduction of motions regarding revenues or expenditure to the Legislative Council;

(11) To decide, in the light of security and vital public interests, whether government officials or other personnel in charge of government affairs should testify or give evidence before the Legislative Council or its committees;

(12) To pardon persons convicted of criminal offences or commute their penalties; and

(13) To handle petitions and complaints.

¹⁴⁰ Čl. 62 základního zákona o Hongkongu

¹⁴¹ Čl. 82 základního zákona o Hongkongu

4.5.2 MACAO

Čínsko - portugalské společné prohlášení bylo mezi Čínskou lidovou republikou a Portugalskou republikou podepsáno 13. dubna 1987 a stavilo základní principy navrácení Macaa pod čínskou jurisdikci. Toto se promítlo do Základního zákona o zvláštní administrativní oblasti Macao ze dne 31. března 1993, s účinností od 20. prosince 1999.

Základní zákon o Macau se skládá ze 145 článků rozdělených do devíti částí a dále ze tří příloh. Část první představuje základní principy, část druhá pojednává o vztahu centrálních autorit a zvláštní administrativní oblasti Macao, třetí část upravuje základní práva a povinnosti residentů, část čtvrtá přibližuje strukturu státních orgánů, pátá část se týká ekonomiky, část šestá je nazvána “Kulturní a sociální záležitosti”, část osmá se týká záležitostí zahraničních a poslední část, část devátá, je závěrečným ustanovením. Příloha první stanoví pravidla pro volbu guvernéra Macaa, příloha druhá pojednává o struktuře a volbách do zákonodárné rady a příloha třetí vyjmenovává národní zákony, které jsou aplikovány i v Macau.

Jak vyplývá ze srovnání s předchozí kapitolou 4.5.1 Hongkong, je struktura obou základních zákonů téměř shodná, nebudu proto o Macau pojednávat tak podrobně jako o Hongkongu, pouze upozorním na rozdíly mezi těmito dvěma zvláštními administrativními oblastmi, které jsou dané především jejich rozdílnou velikostí a tradicí anglosaského práva v Hongkongu.¹⁴²

Katalog lidských práv a míra jejich ochrany je víceméně shodná s tou v Hongkongu, stejně jako struktura státních orgánů. Parlament Macaa má jen 33 členů. Liší se územní správa, Macao nezřizuje orgány územní správy odlišné od vlády. V dobách portugalské správy bylo Macao rozděleno na dva obvody – jeden na poloostrově a druhý ostrovní, ale tyto byly zrušeny v roce 2001.

Guvernérem je Chui Sai On (崔世安 *Cui Shian*).

¹⁴²Zatímco Hongkong je více jak 7 milionovou aglomerací, Macao má jen ca půl milionu obyvatel a rozkládá se na území o velikosti 29,5 km².

5. ZÁVĚR

Při zkoumání veřejné správy v Čínské lidové republice se hned od počátku objevila celá řada problémů, které je nutné v závěrečné diskusi také zmínit. Jedná se o problematiku Taiwanu a zvláštních administrativních oblastí. Taiwan, ač Ústavou označen za neoddělitelnou součást ČLR,¹⁴³ je prakticky samostatným státem a ČLR nad ním nikdy faktickou vládu nevykonávala. Proklamace o poslední dosud neosvobozené provincii a zahrnování Taiwanu do výčtu provincií – to vše se odehrává v rovině politické a pro organizaci veřejné správy to nemá praktický význam, a proto jsem se rozhodla Taiwan, který má vlastní správní systém, do své práce nezahrnout. Zvláštní administrativní oblasti Hongkong a Macao mají sice také vlastní správní systém, dokonce mají i své dokumenty ústavní roviny – základní zákony, které však byly přijaty Všečínským shromážděním lidových zástupců – tuto vysokou míru autonomie jim ČLR udělila jako suverén nad nimi a i reálně svou jurisdikci vykonává. Pojednání o Hongkongu a Macau tak své místo v této práci nepochybně má.

Tato práce má popisný charakter, předmětem mého zkoumání bylo uspořádání veřejné správy v ČLR. Pro poskytnutí komplexního pohledu na problematiku veřejné správy a jejího uspořádání bylo nezbytně nutné nejprve přiblížit geografii a obyvatelstvo Číny, specifika čínské právní kultury, historický vývoj současného čínského práva, právní a politický systém Číny a samozřejmě i vyjasnit roli Komunistické strany Číny, v jejímž ústředním výboru je *de facto* soustředěna státní moc. Zkoumání uspořádání veřejné správy bez znalosti právního a politického uspořádání země není účelné.

V souladu se zadáním jsem velký prostor věnovala i orgánům státní moci, jsou však zařazeny ještě před kapitolou o organizaci veřejné správy. Čínská Ústava pojednává o veřejné správě na několika místech – v části věnované Státní radě, místním vládám, národnostní samosprávě a také předpokládá vznik zvláštních administrativních oblastí. Co se týká teoretických základů organizace veřejné správy v ČLR, snažila jsem se o přiblížení čínské právní teorie, ale jak jsem již uvedla v úvodu, hlubší analýza by již šla nad rámec této diplomové práce a bylo by nutné

¹⁴³Ústava, preambule

kompensovat nedostatek odborné literatury. Pojednání o institucionálním uspořádání centrálních orgánů veřejné správy, jejich výčet a klasifikace je jádrem kapitoly čtvrté. Čínské pojetí územní samosprávy se velmi liší od toho našeho, jde *de facto* o národnostní samosprávu, kdy na základě kulturně-historických odlišností mohou národnosti menšiny v určitých oblastech modifikovat státní předpisy a zároveň uplatňovat odklony od státní politiky. Naopak míra autonomie, kterou disponují zvláštní administrativní oblasti, je značná.

Myslím, že cíl, který si tato práce kladla, a to sice přiblížení organizace veřejné správy v Čínské lidové republice, se podařilo naplnit. Jedná se o velice zajímavou oblast, která by jistě zasloužila další výzkum, proto bych závěrem ještě ráda nadnesla další problematickou část mnou provedeného výzkumu, a to sice překlad pojmů z čínského jazyka. Jak jsem již zmínila, vodítkem mi byla především diplomová práce prof. Tomáška *Čínská právní terminologie a problémy jejího překladu*. Bohužel, v českém jazyce nevyšlo mnoho prací,¹⁴⁴ které by se zabývaly přímo čínským moderním právem a terminologie u českých ekvivalentů není jednotná ani u právnických pojmů. Myslím, že širší diskuze na toto téma v sinologické a právní obci by byla vhodná.

¹⁴⁴Výjimku představuje publikace *Dějiny čínského práva* od profesora Tomáška (ref. 24), kde se autor v oddíle třetím modernímu čínskému právu věnuje.

6. SUMMARY

The purpose of my thesis is to describe the administrative organization in the People's Republic of China. The reason for my research is the growing interest resulting need for its introduction to the public. The thesis is composed of five chapters, each of them dealing with different aspects of Chinese administration.

Chapter One is introductory and in its first subdivision it depicts the methodology used in the process of my research and also defines basic rules for translations of terminology used in the thesis. The second subdivision addresses the issue of literature and sources used in this thesis.

Chapter Two introduces the geography, population and territorial divisions of China. The next chapter is subdivided into six parts. Part One specifies the Chinese legal culture, while the second part provides an overview of the legal development in the 20th century. Part Three investigates the legal and political system of nowadays China. Part Four depicts and explains the bodies of state power, while the next part introduces the Chinese Communist Party, which in fact is the main authority when discussing the state power in China and the most important decision-making body. The last part deals with the categorization of normative acts in China.

Chapter Four concentrates on administrative organization of the People's Republic of China. Part One provides the brief introduction on Chinese theory and classification of public administrators. Part Two concentrates on the State council, while part Three provides an outline of the central public administration authorities. Part Four describes the system of territorial governance in the Mainland China. The last part of this chapter deals with the governance of the special administrative regions Hong Kong and Macau.

Conclusions are drawn in Chapter Five. The main aim of the thesis is to provide an outline of the organization of the public administration in the PRC. I assume that my initial goal has been reached. I suggest that further research on the subject of Chinese a law and administration should be undertaken, especially linguistic groundwork for the translation of Chinese legal terms.

7. SEZNAM SCHÉMAT

Schéma 2.1 Čínské územně-správní celky prvního stupně

Schéma 3.1 Struktura státních orgánů na ústřední úrovni

Schéma 3.2 Hierarchie normativních právních aktů

Schéma 4.1 Vykonavatelé veřejné správy

Schéma 4.2 Jiní vykonavatelé veřejné správy

Schéma 4.3 Územně-správní jednotky ČLR

8. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AO – Autonomní oblasti

ČLR - Čínská lidová republika

KS Číny – Komunistická strana Číny

LS – Lidová shromáždění

OZSR – Organizační zákon o Státní radě

ÚVK – Ústřední vojenská komise

VSLZ – Všečínské shromáždění lidových zástupců

ZPP – Zákon o právních předpisech

9. SEZNAM JMEN ČÍNSKÝCH FUNKCIONÁŘŮ DOPLNĚNÝCH O ČESKOU TRANSKRIPCI

Pinyin (popř. transkripce kantonštiny)	Znaky (zjednodušené)	Česká transkripce
Bo Xilai	薄熙来	Po Si-laj
Cao Jianming	曹建明	Cchao Ťian-ming
Deng Xiaoping	邓小平	Teng Siao-pching
Guo Shengkun	郭声琨	Kuo Šeng-kchun
Hu Jintao	胡锦涛	Chu Ťin-tchao
Chang Wangquan	常万全	Čchang Wang-čuan
Chui Sai On (Cui Shian)	崔世安	Chui Sai On (Cchuej Š'-an)
Jiang Jieshi/	蒋介石	Ťiang Ťie-š'
Jiang Zhongzheng	蒋中正	Ťiang Čung-čeng
Jiang Zemin	江泽民	Ťiang Ce-min
Leung Chun Yíng (Liang Zhengying)	梁振英	Leung Chun Yíng (Liang Čeng-jing)
Li Keqiang	李克强	Li Kche-čchiang
Li Yuanchao	李源潮	Li Jüan-čchao
Mao Zedong	毛泽东	Mao Ce-tung
Wang Yong	王勇	Wang Jung
Xi Jinping	习近平	Si Ťin-pching
Yang Jiechi	杨洁篪	Jang Ťie-čchi
Yang Jing	杨晶	Jang Ťing
Zhang Dejiang	张德江	Čang Te-t'iang
Zhou Qiang	周强	Čou Čchiang

10. SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

10.1 PRAMENY

Guowuyuan xingzheng jigou shezhi he bianzhi guanli tiaoli 国务院行政机构设置和编制管理条例 [Nařízení vlády o zřizování a organizaci ústředních správních orgánů] ze dne 3. srpna 1998. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка nařízení vlády. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/ziliao/2003-08/13/content_1024686.htm

Shehui tuanti dengji guanli tiaoli 社会团体登记管理条例 [Nařízení vlády o registraci společenských organizací] ze dne 25. října 1998. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка nařízení vlády. Dostupné z: <http://cszh.mca.gov.cn/article/zcfg/200804/20080400013543.shtml>

Shiye danwei dengji guanli lixian tiaoli 事业单位登记管理暂行条例 [Nařízení vlády o registraci rozpočtových organizací] ze dne 25. října 1998. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка nařízení vlády. Dostupné z: <http://www.lawinfochina.com/display.aspx?lib=law&id=3601&CGid=>

Xinfang tiaoli 信访条例 [Nařízení vlády o stížnostech] ze dne 1. května 2005. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка nařízení vlády. Dostupné z: http://www.gjxfj.gov.cn/xffg/2009-11/24/c_1395091.htm

The Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China [Základní zákon ČLR o zvláštní administrativní oblasti Hongkong] ze dne 4. dubna 1990. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.basiclaw.gov.hk/en/basiclawtext/images/basiclaw_full_text_en.pdf

Zhonghua renmin gongheguo Aomen tebie xingzheng qu jibenfa 中华人民共和国澳门特别行政区基本法 [Základní zákon ČLR o zvláštní administrativní oblasti Macao] ze dne 31. března 1993. Ve znění posledních předpisů. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.gov.cn/test/2005-07/29/content_18300.htm

Zhonghua renmin gongheguo cunmin weiyuanhui zuzhifa 中华人民共和国村民委员会组织法 [Organizační zákon ČLR o vesnických lidových výborech] ze dne 28. října 2010. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.gov.cn/flfg/2010-10/28/content_1732986.htm

Zhonghua renmin gongheguo difang geji renmin daibiaohui he difang geji renmin zhezhi zuzhifa 中华人民共和国地方各级人民代表大会和地方各级人民政府组织法 [Organizační zákon ČLR o lidových shromážděních a lidových vládách na každé úrovni územně správních celků] ze dne 27. října 2004. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.gov.cn/misc/2005-06/10/content_5548.htm

Zhonghua renmin gongheguo guowuyuan zuzhifa 中华人民共和国国务院组织法 [Organizační zákon ČLR o Státní radě] ze dne 10. prosince 1982. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.gov.cn/misc/2005-06/10/content_5548.htm

Zhonghua renmin gongheguo jiliang fa 中华人民共和国计量法 [Zákon ČLR o mírách] ze dne 6. září 1985. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: <http://law.lawtime.cn/d567554572648.html>

Zhonghua renmin gongheguo lifa fa 中华人民共和国立法法 *lifafa* [Zákon ČLR o právních předpisech] ze dne 15. března 2000. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.gov.cn/test/2005-08/13/content_22423.htm

Zhonghua renmin gongheguo minzu quyue zizhi fa 中华人民共和国民族区域自治法 [Zákon ČLR o samosprávě oblastí národnostních menšin] (zákon o samosprávě nár. menšin) ze dne 31. května 1984. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.gov.cn/test/2005-07/29/content_18338.htm

Zhonghua renmin gongheguo xianfa 中华人民共和国宪法 [Ústava Čínské lidové republiky] (Ústava) ze dne 12. dubna 1982. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.gov.cn/gongbao/content/2004/content_62714.htm

Zhonghua renmin gongheguo Xianggang tebie xingzheng qu jibenfa 中华人民共和国香港特别行政区基本法 [Základní zákon ČLR o zvláštní administrativní oblasti Hongkong] ze dne 4. dubna 1990. Ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: http://www.gov.cn/test/2005-07/29/content_18298.htm

10.2 LITERATURA A JINÉ ZDROJE

ADMINISTRATIVE GLIEDERUNG DER VOLKSREPUBLIK CHINA. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. Wikipedia Foundation, June 6, 2005, last modified on 30. 11. 2013 17:13 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: http://de.wikipedia.org/wiki/Administrative_Gliederung_der_Volksrepublik_China

BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století, díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 802440611X

BU, Yuanshi. *Einführung in das Recht Chinas*. München: C. H. Beck, 2009. ISBN 9783406580994

DENIGAN, Mary. Defining Public Administration In The People's Republic Of China: A Platform For Future Discourse. In: *Public Performance & Management Review* 24.3 (2001): 215-232. *Business Source Complete*. Web. 10 Sep. 2013

DIAMANT, Neil J., LUBMAN, Stanley B. a O'BRIEN, Kevin J. *Engaging the Law in China: State, Society and Possibilities for Justice*. Stanford: Stanford UP, 2005. ISBN 0804750483

FAIRBANK, John K. *Dějiny Číny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. ISBN 9788071069195

FEUERSTEIN, Mario. *Grundlagen und Besonderheiten des außervertraglichen Haftungsrechts der VR China*. Osnabrück: Universitätsverlag Rasch, 2001. ISBN 9783934005990

FÜRST, Rudolf. *Čína ve XX. století, díl 3.: Období 1989 – 2005*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. ISBN 8024412861

GRIES, Peter H. a ROSEN, Stanley. *Chinese Politics: State, society and the market*. New York: Routledge, 2010. ISBN: 0415564034

GUŠIN, Vadim. Interview. In: Interview 24. TV, ČT 24, 13. června 2012, 18:30

HARTMANN, Jürgen. *Politik in China: Eine Einführung*. 1. Aufl. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2006. ISBN 97835311524241.

HEILMANN, Sebastian. *Das politische System der Volksrepublik China*. 2. aktualisierte Auflage. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2006. ISBN 3531335723

HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: Obecná část*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 9788071792543

HEUSER, Robert. *Einführung in die chinesische Rechtskultur*. Unveränderter Nachdruck. Hamburg: Inst. für Asienkunde, 1999 [2000]. ISBN 3889102298

HUNGR, Pavel. *Srovnávací právo: právní kultury*. Ostrava: Key Publishing, 2008. ISBN 9788097071571

CHAN, Fej. Chan-fej-c'. Přeložil, okomentoval a napsal úvodní stati Lukáš ZÁDRAPA. Sv. 1. 1. Vyd. Praha: Academia, 2011. ISBN 9788020019837

CHEN Guoquan a LAN Zhiyong G. *Intergovernmental Relations in Mainland China*. In: BERMAN, Evan M., CHOI, Heungsuk a MOON, M. Jae. *Public Administration*

in East Asia: Mainland China, Japan, South Korea and Taiwan. Boca Ranton: CRC Press, 2010, s. 75 – 93. ISBN 9781420051902

CHENG, Anne. *Dějiny čínského myšlení*. Praha: Dharmagaia, 2006. ISBN 8086685527

JIN, Weifeng 金伟峰, TANG, Mingliang 唐明良 a ZHU, Xinli 朱新力. *Xingzheng faxue* 行政法学 [Správní právo]. Beijing: Qinghua daxue chubanshe, 2005. ISBN 7302101264

JING, Yijia. *History and Context of Public Administration in Mainland China*. In: BERMAN, Evan M., CHOI, Heungsuk a MOON, M. Jae. (ed). *Public Administration in East Asia: Mainland China, Japan, South Korea and Taiwan*. Boca Ranton: CRC Press, 2010, s. 75 – 93. ISBN 9781420051902

LAWRENCE, Susan V. a MARTIN, Michael F. *Understanding China's Political System*. [online]. Congressional Research Service Report for Congress. March 20, 2013 [cit. 2014-01-28]. Dostupné z: <https://www.fas.org/sgp/crs/row/R41007.pdf>

LIJIE QUANGUO RENDALICI HUIYI 历届全国人大历次会议 [Dosavadní zasedání VSLZ]. XINHUANET.com. [online]. ©2000 - 2012 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/ziliao/2003-01/18/content_695280.htm

LIŠČÁK, Vladimír. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu v datech*. Praha: Libri, 2008. ISBN 9788072773640

LUBMAN, Stanley B. *Bird in a Cage: Legal Reform in China after Mao*. Stanford: Satnford UP, 1999. ISBN 0804736642

LUO, Haocai 罗豪才. *Xingzhengfaxue (xiudingben): Gaodeng zhengfa yuan xiao guihua jiaocai* 行政法学 (修订本): 高等政法院校规划教材 [Správní právo (přepřacované vydání): Vysokoškolská učebice pro výuku správního práva]. Beijing: Zhongguo xingzhengfa daxue chubanshe, 1999. ISBN 9787562014928

Moderní Čína: komplexní průvodce novým světovým ekonomickým gigantem.
Přeložila Nad'a Funioková. Brno: Jota, 2009. ISBN 9788072176816

MÜHLEMANN, Guido. China`s Multiple Legal Traditions: An Overview. In: MÜHLEMANN, Guido a TOMÁŠEK, Michal. *Interpretation of Law in China – Roots and Perspectives.* Praha: Karolinum Press, 2011, s. 43 – 80. ISBN 9788024619606

MÜHLEMANN, Guido. Einführung in die chinesische Rechtskultur. Přednáška. In: *Wurzeln des chinesischen Rechts und der chinesischen Rechtskultur.* Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 18. 3. 2009.

OHNESORGE, John K.M. Chinese Administrative Law in the Northeast Asian Mirror. *Univ. of Wisconsin Legal Studies Research Paper No. 1030* [online]. University of Wisconsin. November 2006. [cit. 2014-1-26]. Dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=946798> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.946798>

PEERENBOOM, Randall. *Judicial Independence in China: Lessons or Global Rule of Law Promotion.* Cambridge: Cambridge UP, 2010. ISBN 9780521190268

PEERENBOOM, Randall. *China Modernizes. Threat to the West or Model for the Rest?.* New York: Oxford UP, 2007. ISBN 9780199226122

PEERENBOOM, Randall. *China's Long March toward Rule of Law.* Cambridge: Cambridge UP, 2002. ISBN 0521816491

PODGER, Andrew a BO, Yan. Public Administration In China and Australia: Different Worlds but Similar Challenges. *Australian Journal of Public Administration.* [online]. National Council of the Institute of Public Administration Australia. 2013, Vol. 72, No. 3, s. 201 – 219. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1467-8500.12023/full>

POMAHAČ, Richard a kol. *Veřejná správa.* Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN

9788074004476

POMAHÁČ, Richard. *Základy teorie veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 9788073803308

PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část*. Brno: Doplněk, 2012. ISBN 9788072392810

QUANGUO RENMIN DAIBIAO DAHUI 全国人民代表大会 [Všečínské shromáždění lidových zástupců]. XINHUANET.com. [online]. ©2000 - 2012 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/ziliao/2004-11/15/content_2221419.htm

RICHTER, Thomas. *Umweltstrafrecht in der Volksrepublik China*. Freiburg am Bresgau: Max-Planck-Inst. für Ausländisches und Internat. Strafrecht, 2002. ISBN 9783861139102

SHEHUI TUANTI 历届全国人大历次会议社会团体 [Společenské organizace]. XINHUANET.com. [online]. ©2000 - 2012 [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/ziliao/2002-01/28/content_285782.htm

SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009. ISBN 9788073573829

STRAUSSMAN, Jeffrey D. a ZHANG, Mengzhong. Chinese administrative reforms in international perspective. *International Journal of Public Sector Management*. [online]. Emerald Inside. 2001, Vol. 14 Iss: 5, s. 411 – 422 [cit. 2013-12-06]. ISSN 09513558
Dostupné z: <http://links.emeraldinsight.com/doi/10.1108/09513550110404705>

SU, Tsai-tsu, WALKER, Richard a XUE, Lan. Reform and Transition in Public Administration Theory and Practice in Greater China. *Public Administration*. [online]. 2013, Vol. 91 No. 2, s. 253 – 260 [cit. 2014-02-06].

Dostupné z:

<http://onlinelibrary.wiley.com/store/10.1111/padm.12030/asset/padm12030.pdf?v=1&t=htjrrpau&s=8110c6b44017cdf31b776c3415691030318bdcf>

TOMÁŠEK, Michal. *Čínská právní terminologie a problémy jejího překladu*. Praha 1989. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. Katedra věd o zemích Asie a Afriky. Vedoucí diplomové práce Jaromír Vochala.

TOMÁŠEK, Michal. *Dějiny čínského práva*. Praha: Academia, 2004. ISBN 8020011900

TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde a.s., 1998. ISBN 8072011251

TOMÁŠEK, Michal. *Právo staré Číny*. Praha: Codex, 1995. ISBN 8085963043

WANG, Alex. Green Litigation in China Today. Chinadialogue [online]. 2011 [cit. 2011-09-25]. Dostupné z: <https://www.chinadialogue.net/article/show/single/en/4413-Green-litigation-in-China-today>

YU, Keping. *Democracy and the Rule of Law in China*. Boston: Koninklijke Brill NV, 2010. ISBN 9789004182127

YU, Keping. *The Reform of Governance*. Leiden: Koninklijke Brill NV, 2010. ISBN 9789004186316

ZOU, Keyuan. The Right to Petition in China: New Developments and Prospects. *EAI Background Brief No. 285* East Asian Institute. May 10, 2006. [cit. 2011-8-26]. Dostupné z: <http://www.eai.nus.edu.sg/BB285.pdf>